

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE
YAŞANAN SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/ 5, 6, 8,
22,58)
TUTANAK DERGİSİ**

**3'üncü Toplantı
9 Kasım 2023 Perşembe**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İsmail Emrah Karayel'in, katılımcılara "Hoş geldiniz." dediğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- DSİ Genel Müdür Yardımcısı Bülent Selek'in, balıkçılık ve su ürünleri sektörüyle ilgili yürüttükleri faaliyetler, gözlemledikleri sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Su Yönetimi Genel Müdürü Afire Sever'in, yürüttükleri su yönetimi faaliyetleri, bu faaliyetlerin balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörüne etkileri, gözlemledikleri sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun sonraki haftalarda izleyeceği yol haritasına, davet edeceği kurumlara, ziyaret edeceği yerlere ve çalışma takvimine ilişkin görüşme

**BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE YAŞANAN SORUNLARIN
ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/5, 6, 8, 22, 58)**

**3'üncü Toplantı
9 Kasım 2023 Perşembe**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Balıkçılık ve Su Ürünleri Sektöründe Yaşanan Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 13.07'de açıldı.

Komisyon Başkanı İsmail Emrah Karayel, katılımcılara “Hoş geldiniz.” dediğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

DSİ Genel Müdür Yardımcısı Bülent Selek tarafından, balıkçılık ve su ürünleri sektörüyle ilgili yürüttükleri faaliyetler, gözlemledikleri sorunlar ve çözüm önerileri,

Su Yönetimi Genel Müdürü Afire Sever tarafından, yürüttükleri su yönetimi faaliyetleri, bu faaliyetlerin balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörüne etkileri, gözlemledikleri sorunlar ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyonun sonraki haftalarda izleyeceği yol haritasına, davet edeceği kurumlara, ziyaret edeceği yerlere ve çalışma takvimine ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 14.52'de toplantıya son verildi.

9 Kasım 2023 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.07

BAŞKAN: İsmail Emrah KARAYEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Nazım ELMAS (Giresun)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: Hilmi DURGUN (Antalya)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli milletvekillerimiz, Devlet Su İşlerimizin ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzün değerli bürokratları; Balıkçılık ve Su Ürünleri Sektöründe Yaşanan Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun toplantısını açıyorum. Tekrar hoş geldiniz. Yeterli sayımız var.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İsmail Emrah Karayel'in, katılımcılara "Hoş geldiniz." dediğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli milletvekillerimiz, önce burada bulunan bürokratlarımızı ben sizlere tanıtayım istiyorum: Su Yönetimi Genel Müdürlüğünden Genel Müdürümüz Afire Sever Hanımefendi, Daire Başkanı Mahir Özcan, Uzman Ceren Aksu, Uzman Ali Bütünoğlu, Aylin Okuldaş Çetin Hanımefendi de Su Yönetimi Genel Müdürlüğünden burada; Devlet Su İşlerimizden Genel Müdür Yardımcısı Bülent Selek Beyefendi, Etüt Planlama ve Tahsisler Dairesi Başkan Yardımcısı Fatih Ekmekçi Beyefendi, İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı Su Ürünleri ve Çevre Şube Müdürü Zafer Öztekin ve Etüt Planlama Tahsisler Daire Başkanlığından Su Sicili Şube Müdürü Derya Yağlıca Hanımefendi buradalar. Bugün bu 2 değerli kurumumuzun temsilcilerini dinleyeceğiz.

Devlet Su İşlerimizle başlıyoruz.

Devlet Su İşleri Genel Müdür Yardımcısı Bülent Selek, siz sunum yapacaksınız değil mi?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet efendim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun Bülent Bey.

III.- SUNUMLAR

1.- DSİ Genel Müdür Yardımcısı Bülent Selek'in, balıkçılık ve su ürünleri sektörüyle ilgili yürüttükleri faaliyetler, gözlemledikleri sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; öncelikle hepinizi şahsım ve kurumum Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bizim su ürünleriyle alakalı olarak hem dolaylı hem de doğrudan yürüttüğümüz birtakım faaliyetler var. Bunlar hakkında sizlere kısa bir bilgi verip daha sonra bizim gözlemlediğimiz birtakım sorunlar var, onlarla ilgili sizlere bilgi arz edeceğim.

Öncelikle, tabii, burada ana maddemiz su olduğu için ülkemizin su potansiyeliyle ilgili kısaca bilgi vermek isterim.

Bildiğiniz gibi, Türkiye yarı kurak iklim kuşağında yer alıyor ve yağış ortalamamız yılda 574 milimetre yani dünya ortalamasının 990 milimetre olduğunu düşünersek metrekareye düşen yıllık yağışta dünya ortalamasının oldukça altında bir değere sahibiz. Tabii, bu yağış dağılımı homojen de değil, öyle bir sorunumuz da var yani öyle bölgelerimiz var ki yıllık 250 milimetre yağış alıyor, diğer başka bölgelerimiz, örneğin Doğu Karadeniz, kuzey bölgelerimiz yılda 2.500 milimetre alıyor dolayısıyla yağış dağılımımız da düzensiz bir vaziyettir. Tüm bu veriler ışığında baktığımız zaman aslında bizim yıllık su potansiyeli, yüzey suyu potansiyelimiz yıllık 185 milyar metreküp fakat tabii, bunun hepsini kullanamıyoruz. Niye kullanamıyoruz? Çünkü depolama şansımız olmuyor, denizlere akıp gidiyor veya dış ülkelere akıp gidebiliyor. Bunun ancak teknik ve ekonomik olarak 112 milyar metreküpünü kullanabilir durumdayız. Bu 112 milyar metreküpün de alt açılımı; 94 milyar metreküpü yüzey suyu rezervi, 18 milyar metreküpü de yer altı suyu rezervi olarak karşımıza çıkıyor. Şimdi, tabii, kullandığımız suya baktığımız zaman biz bu 112 milyar metreküpün hâlihazırda 58,4 milyarını yaklaşık yani 59 milyar metreküpünü kullanıyoruz ve bunun 40,8 milyar metreküpünü yüzey suyundan; 17,6 milyar metreküpünü de yer altı suyundan çekiyoruz. Sektörel olarak baktığımızda burada en fazla suyu tüketen sektörümüz tarım sektörü. Tarım sektörü yüzde 77'yle yani 45 milyar metreküp su tüketimiyle en fazla suyu tüketen sektörümüz. Tabii, balıkçılık ve su ürünleri açısından baktığımızda da aslında su tüketen bir sektör değil, suyu alıp kullandıktan sonra tekrar mecrasına bırakan bir sektör; o yüzden tüketimin içerisinde onlar yer almıyor.

Tabii, kişi başına düşen su miktarı açısından baktığımız zaman ülkemiz özellikle su stresi altında olan ülke sınıfına giriyor uluslararası endekslere göre 1.313 metreküp kişi başına düşen su miktarı açısından. Tabii bu, nüfus arttıkça daha da düşecek; özellikle 1.000 metreküpün altına düşen ülkeler artık su sıkıntısı yaşayan ülkeler sınıfına giriyor. Bu sağ taraftaki tabloda havza bazında kişi başına düşen su miktarlarımızı görüyorsunuz.

Tabii, ülkemizde -az önce bahsetmiştim- su kaynaklarının dağılımı, yağışların dağılımı homojen değil, bölgelere göre farklılıklar gösteriyor. Tam buna aksi yönde aynı zamanda nüfus dağılımımız da malumunuz eşit değildir. Tabii, suyun fazla olduğu yerlerde nüfus yoğunluğumuz az, suyun az olduğu yerlerde nüfus yoğunluğumuz fazla gibi bir durumumuz da var yani örneğin, ülkemizdeki toplam nüfusun yüzde 28'i Marmara Bölgesi'nde yaşarken buradaki havzalarda akış sadece potansiyelimizin yüzde 4'ünü oluşturuyor. Dolayısıyla nüfusun yoğunlaştığı yerlerde su kaynaklarımızın diğer bölgelere oranla daha da sıkıntılı olduğunu ifade etmek isterim.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü olarak biz neler yapıyoruz? Tabii, doğrudan görevimiz olmasa da konu su olunca, suda yetiştirildiği için özellikle iç sulardaki balıklar bizi ilgilendiriyor. Esasen Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü olarak biz 4 farklı sektörde faaliyetlerimizi yürütürüz bildiğiniz gibi: Sulama, elektrik enerjisi üretimi, hidrolojik enerji üretimi, şehirlerimize içme-kullanma suyu temini ve ayrıca taşkın ve sellerden koruma yönünde 4 ana görevimiz var. Bu görevlerin yanında özellikle DSİ tarafından yapılan barajlar ve özel sektör tarafından yapılan HES'lerin göl alanlarında su ürünleri yetiştirilmesi amacıyla, aslında 1959 yılından itibaren bire bir, doğrudan yetiştiricilik anlamında faaliyetlerimiz de oldu. Birazdan bahsedeceğim. Bu faaliyetlerimizi 2020 yılından itibaren Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne devretmiş durumdayız.

Tabii, su ürünleri yetiştiriciliğinin çeşitlerine baktığımız zaman iç sularda ve karada yetiştirilebiliyor. Özellikle bizim “depolamalı tesisler” dediğimiz barajlarda ve göletlerde yetiştiricilik faaliyetleri var. Yine, havuzlarda, beton havuzlarda yetiştiricilik yapılıyor. Ayrıca, bir de “tarla balıkçılığı” dediğimiz yani tarlalarda oluşturulmuş toprak havuzlarda gerek yer altı suyundan gerekse kaynaklardan su çekilerek balıkçılığın yoğun bir şekilde yapıldığını biliyoruz.

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yürüttüğümüz faaliyetlerde özellikle bizim tabii, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği tesislerine öncelikle tahsis konusunda görevlerimiz var. Ayrıca, yine az önce bahsettiğim gibi, baraj ve göletlerde su ürünleri yetiştiriciliği, avcılığı konusundaki faaliyetlere de izin verme noktasında görevlerimiz vardır. Mevzuata baktığımız zaman tabii, tahsisler konusunda hem 6200 sayılı Yasa'nın bize verdiği yetkiye hem de ona dayalı olarak çıkarılan Su Tahsis Yönetmeliği'ne dayalı olarak tahsislerimizi yürütmekteyiz. Burada tahsisle ilgili genel bir prosedüre baktığımız zaman, özellikle sulama ve su ürünleri tahsisleri anlamında baktığımız zaman, talepler tabii, il tarım ve orman müdürlüğüne geliyor. Daha sonra tabii, bizim standart formlarımız var tahsislerle alakalı olarak, o formu doldurduktan sonra bir de hidrolojik etüt raporu hazırlamasını istiyoruz. Bunlar hazırlandıktan sonra DSİ bölge müdürlüğüne gönderiliyor il tarım ve orman müdürlükleri tarafından. DSİ bölge müdürlüklerimiz gidip yerinde tespitleri yaptıktan sonra kendi görüşüyle beraber Genel Müdürlüğümüze bildiriyor ve Genel Müdürlüğümüz de ilgili dairelerle gerekli koordinasyonları yapıp görüş alışverişinde bulunduktan sonra tahsise karar veriyor, tahsis uygunsa faaliyet sahibi yine il tarım ve orman müdürlüğüne yönlendiriyoruz ve il tarım ve orman müdürlükleri ile yetiştirici arasında kira sözleşmeleri yapılarak bu tahsis sürecimiz tamamlanmış oluyor.

Tabii, biz tahsislerimizi Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü olarak -zaten yönetmeliğimizde de bunlar açıklanmış durumda- belli öncelik sırasına göre yapıyoruz ki “Bu öncelikler nedir?” diye baktığımız zaman, öncelikle içme suyu ihtiyacı, içme-kullanma suyu ihtiyacı bizim birinci önceliğimiz çünkü insan yaşamı için kullanıldığı için bu, birinci öncelik. İkincisi, çevresel su ihtiyacı yani bizim özellikle barajlarımızdan, göletlerimizden veya diğer tesislerimizden doğal yataktaki, akarsu yatağındaki doğal yaşamın devamı için belli miktar suyu yatağa bırakıyoruz dolayısıyla bu çevresel su ihtiyacını ikinci sırada düşünüyoruz. Daha sonra tarımsal sulama ve su ürünleri yetiştiriciliği üçüncü sırada öncelik sırası olarak. Akabinde enerji üretimi ve sanayi suyu ihtiyaçları ve en son noktada ticari, turizm, rekreasyon, madencilik, taşıma, ulaşım vesaire ihtiyaçları karşılamaya çalışıyoruz bu öncelik sıralarını gözeterek.

Tabii, su tahsisleriyle ilgili geliştirmiş olduğumuz bir yazılımımız var, bir programımız var yani bu programımızda geçmişten günümüze kadar yapmış olduğumuz bütün tahsisleri buraya kaydediyoruz ve buradan izliyoruz. Burada bir ekran görüntüsünü görüyorsunuz, Türkiye genelinde bütün tahsisler lokal bazda koordinatıyla beraber kaydediliyor. Ki buradaki renklendirmeler de görüyorsunuz, bunların hangisi geçerli olmuş, daha doğrusu uygun bulunmuş, hangisi geçersiz durumda, hangisinin incelemesi devam ediyor, iptaller hangileri ve bunların özellikle su ürünleri açısından düşündüğümüz zaman -az önce de belirtmiştim- suyu aldıktan sonra yatağa bırakıyor belli bir süre kullandıktan sonra, onun su bırakılma noktalarını da yine burada koordinatlı olarak işleyip bu programımız yardımıyla bütün tahsislerimizin sürecini yönetmeye çalışıyoruz.

Bugüne kadar, tabii “bugüne kadar” derken özellikle son on beş, yirmi yılı dikkate aldığımızda kaynaklardan ve yüzey sularından su ürünleri faaliyeti için yapılan tahsisleri adet olarak bu grafiklerde görüyorsunuz yani bazı yıllarda yüksek, bazı yıllarda düşüyor. Tabii, bunun sebeplerini bizim DSİ olarak ortaya koymamız çok mümkün değil ama bize gelen talepleri biz değerlendiriyoruz. Yani ortalama olarak baktığımız zaman yılda 45-50 tesise biz izin vermiş oluyoruz.

Tabii, mevzuata baktığımızda su ürünleri faaliyetleri hakkında biliyorsunuz, özellikle 1971 yılında çıkarılan 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu gereğince esas bu işten sorumlu olan, merkezde Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ve taşrada il tarım ve orman müdürlükleri tarafından yürütülüyor.

Tabii, biz burada özellikle baraj gölleri, göllerdeki avcılık veya yetiştiricilik faaliyetinin incelenmesi ve kiraya verilmesi işlemleri yine Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ve il tarım ve orman müdürlükleri tarafından yapılıyor, bizden görüş alınıp biz bunlara izin verdikten sonra yine yüzey sularında olduğu gibi protokol yapılarak kiralama yapılıyor. Bu konuda bizim Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüyle zaten protokolümüz de söz konusu. Az önce bahsetmiştim, tabii, DSİ olarak aslında, özellikle baraj göllerimizde balıkçılık faaliyetleriyle ilgili birtakım faaliyetler yürüttük 1959 yılından itibaren. 1954 yılında DSİ Genel Müdürlüğünün kurulduğunu düşünürsek bundan yaklaşık beş yıl sonra özellikle barajlarımızdan su ürünleri üretimi anlamında yararlanmak amacıyla bizzat DSİ Genel Müdürlüğü olarak da Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüyle yaptığımız iş birliği protokolleri çerçevesinde bu faaliyetlerimizi de yürüttük. İşte, buna örnek olarak Keban Baraj Gölü diyebiliriz; yine, Adana’da, Seyhan’da tesislerimiz var. Böyle değişik illerimizde toplam 7 adet su ürünleri istasyonumuz vardı. Biz, tabii, aynı Bakanlık altında da olmamız hasebiyle, bunların esas sahibi olan Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne bir protokolle bütün bu tesislerimizi devretmiş durumdayız.

Projeyle dayalı yetiştiricilik talebi gelen rezervuarların özellikle kullanım amaçlarını, karakteristliğini ve hidrolojisini göz önünde bulunduruyoruz ve uygulama teknik şartlarını yani bu uygulanırken hangi şartlara uyulması gerektiğini de belirterek Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne gönderiyoruz. Yine, tabii, burada şunu belirtmek isterim ki içme suyu amacı olan baraj göllerinde Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği çerçevesinde yetiştiriciliğe izin vermiyoruz yani diğer, sulama, enerji amaçlı barajlarımızda bunlara izin veriyoruz. Ayrıca, söz konusu yönetmelik gereği yani Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği gereği barajlarımızın minimum işletme su seviyesindeki alanının yüzde 3’ü kadar alanını kaplayacak şekilde bu balıkçılık tesislerine izin veriyoruz. Ayrıca, tabii, küçük rezervuarlarda, özellikle hacmi 200 bin metreküpün altındaki rezervuarlarda -bunları daha çok gölet olarak adlandırıyoruz- bunlar teknik açıdan da sıkıntı olduğu için, üretici açısından da sıkıntı yaratacağı için, bunlara genellikle izin verilmemektedir kurumumuz tarafından.

Genel bir özete baktığımız zaman, yetiştiricilik faaliyetleri için 2022 sonu itibarıyla üretime açılan saha; 156 baraj gölü üretime açılmıştır, 74 göletimiz üretime açılmış ve toplamda 230 rezervuarımız balıkçılık için kullanılıyor. Uygulanan proje sayısı; 590 baraj, 75 gölet, toplam 665. Yani bu rakamların farklı olması aynı rezervuar içerisinde, göl içerisinde farklı farklı tesislerin kurulmasından kaynaklanıyor. Kapasite olarak da baktığımız zaman, bütün bu izin verdiğimiz tesislerin yılda toplam 191.458 ton kapasitesi söz konusudur.

Ticari avcılık faaliyetlerinden bahsedecek olursak ticari avcılık talebi gelen baraj gölleri için yine uygulama teknik şartları hazırlıyoruz ve burada şunu da belirtmek istiyorum ki göletlerde ticari avcılık yapılması yasaktır. Göl alanı birçok il ve ilçe sınırları içerisinde kalan baraj gölleri deneme çalışmaları listesinde avlak sahalarına bölünmekte, kiralama işlemleri Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Yine, burada, tablo olarak baktığımız zaman, bugüne kadar avlanabilir stok, üretime açılan avlak sahası adet olarak 257’yken kiradaki avlak sayısı 139, avcılık istihsalı bu alanlarda yılda 10.744 ton olarak karşımıza çıkıyor.

Baraj işletme planlarından biraz bahsetmek istiyorum. Malumunuz olduğu üzere bizim barajlarımız tabii, çok amaçlı barajlar. İşte, az önce de bahsetmiştim; enerji amaçlı var, içme suyu var, sanayi suyu var. Bütün bu sektörlerin suyunu tedarik etmek için, biz barajlarımız için yıllık işletme planları hazırlıyoruz. Bu işletme planlarını “su yılı” dedikimiz... Yani Ekim’in 1’inde başlıyor su yılımız her yıl. O ekim ayı içerisinde biz önümüzdeki yılın işletme planlarını hazırlıyoruz ve tabii, burada bu birtakım tahminlere dayanılarak hazırlanıyor, özellikle yağışla ilgili meteorolojik tahminlere dayanılarak hazırlanıyor. Bu

hazırlanan planlara göre biz barajlarımızı yönetmeye çalışıyoruz. Bunlar tabii, zaman zaman revize edilebiliyor, gelişen meteorolojik şartlar çerçevesinde. Burada özellikle, tabii, göz önüne aldığımız hususlar: İklim değişikliğine bağlı yağış düzensizliği, artan içme suyu ihtiyacı; enerji arz güvenliği tabii, burada çok önemli; yine, barajların diğer asli fonksiyonlarını ve diğer faydalananların taleplerini göz önüne alıyoruz.

Biz bu slaytı ne için koyduk? Burada, tabii, zaman zaman özellikle bu balık çiftliklerinden, balık üreticilerinden, rezervuarlarda balıkçılık yapan balık çiftliklerinden bize bu barajlarımızın işletme planlarına müdahale edecek cinsten birtakım talepler geliyor; “İşte şu kadar su bırakın, bizim su seviyemiz azaldı.” veya “Düştü.” gibisinden. Bunlar, ilave su talepleri bizim baraj işletmemizi oldukça etkiliyor. Zaman zaman tabii, yardımcı olmaya çalışıyoruz ama yardımcı olmadığımız durumlar da ortaya çıkıyor; bunu burada ifade etmek istedim.

Sorunlar, darboğazlar ve çözüm önerileri... Bunlar, tabii, bizim sahada gördüğümüz anlamda sorunlar. Özellikle, tabii, az önce de bahsetmiştim, hem ülkemizdeki yağışların düzensizliği hem de özellikle iklim değişikliğinin yağışı etkilemesi anlamında kullanıcı sularda azalma oluyor dolayısıyla bu, bütün sektörleri etkiliyor yani sadece balıkçılığı değil içme suyundan sulamaya kadar bütün sektörleri etkileyen bir husus. Bizim buna karşı hazırlıklı olmamız lazım yani buna “iklim değişikliğine direncimizin artırılması” deniyor. Dolayısıyla bu konuda da -bilemiyorum tabii uzmanlarımız daha iyi değerlendirir, ben bu konuda uzman değilim ama- balıkçılık sektöründe de suyun daha az kullanımına yönelik acaba yeni teknolojiler geliştirilebilir mi? Hani bunların ele alınması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Bir diğer husus: Tabii, biz tahsis yaparken, özellikle tahsis talebi geldiği zaman o talebin olduğu kaynakta birtakım hidrolojik çalışmalarla bu kaynağın güvenilir debisini hesaplıyoruz yani burada verimi nedir, yüzde 90 ihtimalle orada sürekli bulunabilecek su nedir; bunu belirlemeye çalışıyoruz ama bu belirlediğimiz akım tabii, o akarsuyun ortalama debisinden düşük olabiliyor çünkü biz garanti çalışmak durumundayız. Bu bizim belirlediğimiz güvenilir su miktarının üzerinde talepler geliyor ve bu konuda bize çok ısrarlar oluyor; bu konuyu burada ifade etmek istedim. Ve bu tür talepleri de karşılayamıyoruz zaman zaman çünkü bizim buradaki güvenilir debi önemli, bizim ona göre tahsis yapmamız lazım.

Yine, diğer bir sorun: Tabii, birçok konuda olduğu gibi ülkemizde bazı konularda planlama eksikliği olabiliyor yani bunların bir araya getirilip özellikle tek tek, münferit talepte bulunulması yerine acaba bunları organize bir şekilde bir araya getirip, aynı kaynaktan su kullanılan çok fazla sayıda talep yerine bu taleplerin birleştirilip yapılması daha uygun olur diye düşünüyoruz. Ve burada, tabii, çok fazla sıkıntılar da oluyor ayrı ayrı muhataplarımız olduğu zaman, birçok mahkemelik durumlar da ortaya çıkıyor. Ki bunun çözümüne yönelik olarak da önerimiz, havzalardaki yetiştiricilerin su tahsis taleplerinin, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü koordinesinde, bireysel değil birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuyla ilgili hâlihazırda DSİ ve Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü arasında bir çalışmanın devam ettiğini de ifade etmek istiyorum.

Bir de tabii, bize gelen taleplerden bir tanesi de az önce bahsettiğim gibi, yönetmelik gereği barajlarımızın göl alanının yani minimum su seviyesindeki bir alanın yüzde 3’ünden fazlasına izin veremiyoruz. Bunun artırılması yönünde çok fazla talep geliyor. Bunun için çözüm olarak da özellikle kapasite kullanım oranının artırılması ve/veya su ürünleri üretim alanlarının iç sular yerine denizlere kaydırılması gerekmektedir çünkü rezervuarların da bir kapasitesi var. Yönetmeliğimiz, tabii, uzun süre çalışılarak ortaya çıkarılan bir yönetmelik. Bu yönetmelik gereğince biz yüzde 3’ün üzerine izin

vermiyoruz. Tabii, bilimsel çalışmayla ortaya konulduğu için biz buna uymak durumundayız. Bunun artırılması zaten bizim yetkimizde değil, yönetmelik gereği üstüne çıkamıyoruz; bunun yerine, az önce bahsettiğim gibi üretimin başka alanlara kaydırılması bir çözüm olabilir diye ifade etmek istiyorum.

Barajlardan program dışı su talepleri... Az önce bahsetmiştim işletme planlarından. Burada da program dışı bizim işletme planlarımızı, havza işletme hidrolojimizi zora sokacak birtakım talepler ortaya konuluyor, bunlardan vazgeçilmesini istiyoruz.

Benim arz edeceğim konular bu kadar. Hepinize sabrınız için, dinlediğiniz teşekkür ediyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ederiz.

Devlet Su İşleri Genel Müdür Yardımcısı Bülent Selek Beyefendi'ye teşekkür ediyoruz.

Konuyla ilgili, milletvekillerimizin eklemek istedikleri, ifade etmek istedikleri, soruları varsa onları alalım.

Konu gayet iyi anlaşılmış, öyle görünüyor.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Ne mutlu bize.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Eğer sunumun sonuna kadar kalmasını gerekli kılacak bir durum yoksa sayın vekillerimiz açısından, zamanın verimli kullanılması açısından size de teşekkür edebiliriz Değerli Genel Müdür Yardımcım.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Başkanım, ben çok kısa bir şey söylesem.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun lütfen.

Bayar Bey, buyurun.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Hayırlı günler diliyorum, hoş geldiniz.

Şimdi, geçmişte yapılan HES'ler... Yani bundan yıllar önce HES'ler yapılırken baraj gövdeleri ya da göletler üzerinde balık yetiştiriciliği bugünkü kadar değildi. O zamanki şartlarda HES'lerin kullanacağı suyla ilgili anlaşma yapıldığında geçmişteki barajlardaki, göletlerdeki hidroelektrik santrallerinde su ürünleri yetiştiriciliği göz önünde bulundurulmadı ise şimdi onlar değerlendirilebiliyor mu acaba su kullanılırken? Örnek söyleyeyim, bundan yirmi sene önce yapılan bir hidroelektrik santrali; o zaman, işte, atıyorum, 1 metre küp su bırakılacak sürekli.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Hidroelektrik santralının göl aynasında da herhangi bir balık üreticiliği yok fakat şimdi var. O, su vermeyle ilgili balık yetiştiriciliği izni verildikten sonra hidroelektrik santraline verilen su miktarında bir azalma filan söz konusu oluyor mu? Bunu tekrar değerlendiriyor musunuz?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet, Sayın Vekilim, şöyle ifade edeyim: Biz zaten hidroelektrik santrallerde yani nehir tipi olanlarda izin vermiyoruz yani regülatör dediğimiz hani küçük böyle rezervuarı olanlara izin vermiyoruz zaten; daha büyük, böyle barajlı olanlara izin veriyoruz.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Evet.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Tabii, bizim bu firmalarla su kullanım hakkı anlaşmalarımız var. Bu anlaşmalarda bu zikrediliyorsa ancak izin verebiliriz, onun dışında yirmi yıl süreyle yani o anlaşmayı yaptığımızdan itibaren yirmi yıl süreyle yeni bir su tahsisine izin veremiyoruz; içme suyu hariç ama balıkçılığa izin veremiyoruz. Ama tabii, eğer o santralin işletmesini,

enerji üretimini etkilemeyecek tarzda bir şeyse yine izin veriyoruz tabii ki. Yani ona tabii, enerji üretimini azaltacak bir tarzda bir üretim, bir su istenmiyorsa o zaman izin verebiliyoruz yani rezervuar yüzeyinde izin veririz zaten, onda bir sıkıntı olmaz ama özellikle balıkçılık tesisine su bırakılması, 1 metreküp su bırakılmasının önünde... Bu da bizim oradaki santralin enerji üretimini azaltıyorsa o tabii yatırımcının öngöremediği bir şey olduğu için, bizim anlaşmamızda da yer almadığı için buna izin vermemiz mümkün değil.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Çünkü sahada yaşanan problem -siz az önce de söylediniz- hidroelektrik elektrik santralinin su istemesi, balıkçıların su verilmemesini istemeleri, sizi sıkıntıya sokan onlar.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet, evet.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Hani geçmişte yapılan işlerde belki balıkçılık olmadığı için bugünlerde onlarla ilgili bir çalışma yapabiliyor musunuz, onu merak ettim.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Yani onu işte o problem geldiği zaman çözmeye çalışıyoruz yani gerek Enerji Bakanlığıyla gerek o firmayla gerekli koordinasyonları sağlayıp yapılacak bir şey varsa yardımcı oluyoruz ama yasal olarak, hukuki olarak bizim, su kullanım hakkı anlaşması çerçevesi dışına çıkmamız mümkün olmuyor Sayın Vekilim.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Tamam, teşekkür ederim.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Rica ederim.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Ben bir şey sorayım Genel Müdüre.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Buyurun.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Sayın Genel Müdürüm, bu, kişi başına düşen su miktarı var tabloda.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet efendim.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – “Van kapalı” diye bir ibare var, o, sarı şekilde.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet, o niçin sarı? O, tam ortalamada olduğu için sarı. Yani o tam Türkiye ortalamasına denk geldiği için sarı; üstündekilerde su fazla, alttakilerde az.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Bizde bir göl var ya, acaba onunla bağlantılı mı diye, Van Gölü...

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Yok. Bu, Sayın Vekilim, bu...

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – İşte, bu da iç su balığının merkezi yani.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Bu, Van Gölü’yle alakalı değil; bu, havzanın su verimiyle alakalı bir şey.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Anladım.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Yani Van Gölü’nü besleyen akarsuların su verimiyle alakalı bir şey. O da kişi başına 1.322’ye denk geliyor. Bizim de zaten ortalamamız 1.300 olmuş.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Demek ki ortadaki şey burası Van kapalı havzası.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet, Van Gölü. Van Gölü Türkiye ortalamasına denk geliyor, kapalı havza.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Teşekkür ediyorum. Bunu öğrendik, sağ olun.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Rica ederim.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Evet, teşekkürler.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Buyurun.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Müdürüm, konumuz Su Ürünleri ve Balıkçılık Komisyonu ama bu suyla ilgili madem konu açıldı, bir şey sormak istiyorum. Toplam su potansiyelimiz 185 milyar metreküp, kullanılan 112 milyar metreküp, her geçen gün azalıyor. Biliyorsunuz, işte, 2 bin metreküpten aşağı olan su fakiri oluyor, şu anda da su fakiriyiz.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Bin metreküpten aşağısı oluyor.

AYHAN BARUT (Adana) – Önemizdeki yıllarda nüfus arttıkça bu su oranının daha da düşeceği görünüyor. Bununla ilgili herhangi bir tedbir, herhangi bir çalışmanız var mı yani ileriye yönelik? Ne gibi projeksiyonlarınız var?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Teşekkür ederim Sayın Vekilim, çok yerinde bir soru.

Yani bizim zaten bütün çalışmalarımız buna yönelik. Yani biz bunu ortadan kaldırmak için... Bizim, tabii, 185 milyar metreküp suyumuz var, 112 milyar metreküpünü ekonomik kullanabiliyoruz ama depolama, baraj sayımızı artırırsak yani suyumuzu depolayabilirsek dolayısıyla bu 112 milyarı daha yukarı da çekebiliriz. Yani bu anlamda bizim özellikle depolama tesislerimiz, barajlarımız, göletlerimiz buna hizmet ediyor. Ayrıca, bu, nüfusla ilgili dengesizlikten bahsettim. Burada tabii, bölgeler arası dengesizlik olduğu için nüfus anlamında, su kaynakları anlamında ister istemez suyu biraz daha fazla olan havzalardan -özellikle içme suyu amaçlı suyu- suyun az olduğu veya nüfusun yoğun olduğu havzalara aktarma çalışmalarımız var biliyorsunuz ki. Örnek verecek olursak Gerede'den, biliyorsunuz uzun bir tünelle, 32 kilometre tünelle Batı Karadeniz havzasının suyunu Ankara'ya aktarmış oluyoruz. Yani bu yönde birçok çalışmamız söz konusudur.

AYHAN BARUT (Adana) – Teşekkür ediyorum.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Başkan, söz hakkı alabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Diğer kurum musunuz siz?

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Afire Sever, Su Yönetimi Genel Müdürü.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Tamam, peki, buyurun.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın vekilim aslında çok güzel bir soru yönelttiler efendim

“Özellikle, gelişen nüfusa, değişen iklim şartlarına uyum kapsamında tedbirler geliştiriliyor mu?” diye. Bu noktada Bülent Bey'in Genel Müdürümün arz ettiği üzere zaten birtakım yer altı ve yüzeysel depo alanlarımızı geliştiriyoruz ama bununla beraber tüm sektörlerde ulusal su verimliliği seferberliği başlatıldı ve eylem planımız var, bir nüshasını da size takdim etmek istiyorum. Sunumumun içerisinde bu konu var, sadece bir ön bilgi vermek istedim.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, konuk...

VEHBİ KOÇ (Trabzon) – Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Buyurun.

VEHBİ KOÇ (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli misafirler; konumuz normal olarak balıkçılıkla alakalı ama malum aktüel bir konu var; İstanbul'un su sıkıntısı. Ve hepimiz biliyoruz ki kullandığımız sular İstanbul'daki barajlardan temin ediliyor. Bu barajların ne kadarı Devlet Su İşlerinin kontrolünde, ne kadarı belediyelerin kontrolünde? Benim gördüğüm kadarıyla, televizyon ekranlarından ve medyada verilen rakamlara bakıldığında eğer kuraklık böyle devam ederse önümüzdeki günlerde İstanbul'da ciddi manada suyla ilgili, su kullanımıyla ilgili sorun yaşanacaktır ama ne yazık ki kamuoyunu rahatlatacak veya İstanbul'da yaşayanları rahatlatacak tarzda herhangi bir teknik açıklama duymuyoruz. Her ne kadar konumuz, bu Komisyon balıkçılıkla alakalı bir araştırma komisyonu olsa bile sonuçta 20 milyonluk bir şehrin suyuyla alakalı olarak sizlerin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü olarak biz Komisyon üyelerine ve basınımıza bu anlamda söyleyebileceğiniz herhangi bir açıklama var mı?

Teşekkür ederim.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Teşekkür ediyorum.

Tabii, barajların sayısı olarak kaç DSİ'nin, kaç İSKİ'nin kontrolünde sorusu... Esasen biz yaptığımız içme suyu amaçlı barajları zaten yaptıktan sonra ilgili belediyeye, İSKİ'ye devrediyoruz dolayısıyla bunların işletmesi onların kontrolünde ama İSKİ'nin yaptığı barajlar da var. Yani sayı olarak tam hatırlamıyorum, 4-5 tane baraj var bu Istanca tarafında...

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Hacim olarak?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Hacim olarak -rakam olarak da bakabiliriz notlarımıza ama- yanımda, şu anda aklımda yok, daha sonra bildirebiliriz ama bütün barajların kontrolü aslında şeyde yani İSKİ'ye biz devrediyoruz zaten işletmesini, onu ifade etmek istiyorum.

Diğer bir konu, tabii, doğru, bu sene özellikle İstanbul barajlarında geçen seneye nazaran... Geçen sene bu aylarda yüzde 40'ın üzerinde doluluk varken bu sene yüzde 17 civarında bir doluluk var en son bilgilere göre. Tabii, bu su en fazla önümüzdeki iki ay -barajlardaki doluluk oranı olarak baktığımızda- idare ediyor gibi gözüküyor ama en son aldığımız bilgilere göre önümüzdeki dönemlerde yağışlı günlerimiz geliyor inşallah. Yani bu yağışlarla birlikte bunun toparlanacağını düşünüyoruz ki uluslararası hem Dünya Meteoroloji Örgütü hem de Avrupa Orta Merkezli Meteoroloji Tahmin Merkezinin verdiği tahminlere göre de bu senenin biraz daha yağışlı geçeceğini umuyoruz. Dolayısıyla hani depodaki, şu anda barajlarda depolanan su iki aylık yetecek kadar gözüküyor ama bu yağışlarla birlikte bunun takviye edileceğini ve bir sıkıntı olmayacağını düşünüyoruz. Bunu söyleyebilirim şu anda.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Peki, çok teşekkür ederiz.

Milletvekili arkadaşlarımızdan Devlet Su İşleri konuklarımıza soru yoksa Devlet Su İşlerindeki değerli misafirlerimize Bülent Selek, Fatih Ekmekçi, Zafer Öztekin, Derya Yağlıca arkadaşlarımıza Komisyonumuza verdiği bilgiler için çok çok teşekkür ediyoruz. Arzu ederlerse kalıp dinleyebilirler; arzu ederlerse kendi programları, kendi istekleri doğrultusunda çıkabilirler.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüz de kardeş kurumumuz, onu da dinlemek isteriz tabii.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Arkadaşlarımıza tekrar teşekkür ederiz.

Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzü ve ekibini sunumlarına yapmak üzere davet ediyoruz.

Değerli Genel Müdürüm, bir tanışma yapalım, arkadaşlarımızı tanıyalım; Komisyon üyelerimiz belki soruları sorarken ona göre yönlendirme yapabilirler.

Buyurun

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Evet, tekrar hoş geldiniz diyoruz, teşekkür ediyoruz.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

2.- Su Yönetimi Genel Müdürü Afire Sever'in, yürüttükleri su yönetimi faaliyetleri, bu faaliyetlerin balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörüne etkileri, gözlemledikleri sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Başkanım, sayın vekillerim, kıymetli hazırun; öncelikle, Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonumuzun Gazi Meclisimize, devletimize, milletimize, ümmetimize hayırlara vesile olmasını Yüce Allah'tan niyaz ederim.

Bugün burada... Hakikaten çok önemli bir konu su ürünleri yetiştiriciliğindeki sorunlar, çözüm önerileri. Tabii ki su ürünleri yetiştiriciliği veya avcılık, balıkçılık dediğimiz zaman Sayın Başkan, su, sucul ortamlarda, ister... Tarla balıkçılığı dediğiniz zaman bile havuzlar oluşturunuz, nihayetinde orayı suyla besliyorsunuz. Durgun sular dediğimiz göl, gölet, barajlar mevzu bahis olduğunda yine tatlı su aklımıza geliyor. Bununla beraber, kıyı balıkçılığı veya açık denizlerde balık çiftlikleri, yetiştiriciliği veya avcılık dediğimiz zaman yine aklımıza tatlı su veya tuzlu su geliyor. Dolayısıyla, dünyada ve ülkemizde su yönetimi nedir, neler yapıyoruz? Çünkü su yönetimi çatısı altında Sayın Başkanım, bizim sektörlerimizden bir tanesi de su ürünleri yetiştiriciliği, balık çiftlikleri. Dolayısıyla bunlara da yeterli ve kaliteli suyu sunmak üzere ne tür tedbirler geliştiriyoruz? Çünkü su ürünleri yetiştiriciliği, balık çiftlikleri su kaynaklarının miktar ve kalitesinden hem etkilenen hem de kaliteyi etkileyen bir sektör. Dolayısıyla, biz Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak bu noktada Türkiye'de nasıl bir su yönetimi gerçekleştirmeye çalışıyoruz ve su ürünleri yetiştiriciliği, balık çiftliklerimiz de bundan ne kadar etkileniyor; ona yönelik bir sunum arz edeceğim.

Dolayısıyla, neden su yönetimi Sayın Başkanım? Tabii ki temel ihtiyaçların karşılanması ve halk sağlığı için su yönetimi yapmamız lazım; ekosistemlerin korunması için, iklim değişikliğiyle mücadele için, taşkın ve kuraklıkla mücadele için, gıda arzı güvenliği için, sanayi ve enerji üretimi için ve tabii ki suyun kalitesinin korunması, su kirliliğinin önlenmesi için su yönetimi yapmamız lazım. Dolayısıyla, canlıların ve toplumun bütün kesimlerinin ihtiyaçlarını dikkate alarak havza bazında su kaynaklarının etkin kullanımını sağlamak, korumak ve olumsuz etkilerini kontrol altına almak maksadıyla yapılacak koordinasyon, planlama, organizasyon, yatırım, izin, izleme, denetim ve yaptırım faaliyetlerinin bütünüdür su yönetimi ve dünyada da Birleşmiş Milletler nezdinde de ülkelerde de tanımlı bu şekilde.

Peki, su yönetiminin esaslarına bakacak olursak sürdürülebilirlik, bilimsellik, adaptasyon, katılımcılık, eğitim, farkındalık, sektörlerle koordinasyon, hukuki çerçevenin oluşturulması, elbette teknolojik entegrasyon ve inovasyon.

Bu manada ülkemizde, özellikle biraz önce su yönetiminin esaslarından bahsederken katılımcılık, kurumsal yapıdan bahsetmiştim. 2011 yılıyla beraber Sayın Başkan, Türkiye'de Su Yönetimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur, Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün kurulmasıyla beraber de katılımcı bir yönetim anlayışı geliştirilmiş. Dolayısıyla, il su kurullarımız var, il su yönetim koordinasyon kurulumuz var, havza üretim koordinasyon kurullarımız var ve su yönetimi koordinasyon kurullarımız var. Yani bir ilde suyla ilgili tüm sektörleri ilgilendiren herhangi bir konuda her yıl toplanan il su yönetimi koordinasyon kurulunda belediyelerimiz, il bazında kurumsal yetkililerimiz, STK'lerimiz,

üniversitelerimiz il su yönetimi koordinasyon kurulunda sorunlarını değerlendirebilirler. Onun üstünde Türkiye’de 25 su havzamız var Sayın Başkanım. Dolayısıyla, özellikle merkez valilerimizin başkanlık ettiği havza yönetim heyetlerimiz var. İl su yönetim koordinasyon kurulu aldığı kararı havza yönetim heyetleriyle paylaşabilir. Bunun üstünde de Tarım ve Orman Bakanının Başkanlığında ilgili kurum, kuruluşlarımızın, bakan yardımcılarının katılımıyla Su Yönetimi Koordinasyon Kurulumuz var; bu da ulusal düzeyde su konusunda, havza bazında sorunların dile getirildiği, çözümlerin üretildiği bir koordinasyon sistemi. Bu, hakikaten Avrupa Birliği ülkelerinde, Amerika’da, birçok ülkede yer alan katılımcı bir su yönetim anlayışıyla ortaya konulmuştur ve 2011 yılından beri de bu şekilde devam etmektedir.

Sayın Başkan, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan 11 adet yönetmelik, bir dizi tebliğlerimiz ve su kanunu, taşkın kanunu olmak üzere -ki DSİ Genel Müdürlüğümüzle ortak çalışıyoruz- kanun taslaklarımız da mevcut. Biraz önce Kıymetli Genel Müdürümün de bahsettiği üzere, dünya iklim kriziyle boğuşuyor; tabii ki bundan tüm sektörler, dolayısıyla özellikle su sektörü de payını alıyor çünkü iklim değişikliğinin etkileriyle şu anda şiddetli yağış ve taşkın olaylarında artış ülkemizde de yaşıyoruz. Şu anda aslında dünya ülkeleri Sayın Başkanım, sıcaklık artışı 1,5 santigrat derecede sabitlemek üzere Paris Anlaşması’nı ve Yeşil Mutabakat’ı ortaya koydular ama geline aşama şudur ki şu anda dünyada sıcaklığımız 1,1 santigrat derece artmış durumda. Deniz seviyesinde 20 santim yükselme... En sıcak dönem son beş yılki dönem. Peki, Türkiye’de biz bunu yaşıyor muyuz? Biraz önce söylediğim gibi, şiddetli yağışlarla beraber, biliyorsunuz özellikle metrekareye düşen su miktarının 70 kilogram ve üzerine çıkmasıyla beraber taşkın ve kentsel selleri yaşıyoruz.

Sıcaklıklar artmaya devam ediyor, sıcak gün sayısı artmaya devam ediyor. Özellikle geçtiğimiz son yıllara beraber içinde bulunduğumuz yıl neredeyse on iki ay yüzeysel su kaynaklarımızda buharlaşma tespit edilmiş durumda. 2010 yılı en sıcak yıl olarak karşımıza çıkıyor ama son yetmiş yıla baktığımız zaman Sayın Başkan, son beş yılda en sıcak günleri yaşıyoruz. Ülkemizde gözlemlenen iklim değişikliği etkilerini, bunun örneklerini daha da artırabiliriz ki hep beraber de yaşıyoruz.

Bu noktada, 2016 yılında tüm Türkiye’de havzalarda iklim değişikliğinin su kaynaklarına etkisi nedir sorusunun cevabını oluşturmuş durumdayız. Bu noktada elde ettiğimiz tespitler şudur: 2100 yılına kadar ortalama sıcaklıklarda 4 ile 6 santigrat dereceye varan artış bekliyoruz, yıllık toplam yağışlarda azalma bekliyoruz. Bu tespitleri Sayın Başkan, 3 tane uluslararası geçerliliği olan model ve 2 tane projeksiyonla biz elde ettik. Özellikle iklim değişikliğine uyum kapsamında daha geçtiğimiz haziranda ülkemizin yayınladığı azaltım programı içerisine de baktığımız zaman, yağışlarda şu anda yüzde 10 azalma tespit edilmiş durumda. Buharlaşma, yağışlarda azalmayla beraber su potansiyelinde yüzde 25 azalış yaşıyoruz. Karla kaplı günler noktasında yüzde 40 azalma; örneğin Ağrı Dağı’nda -ki Ağrı Dağı’ndan çıkan Sarısu’yu da biliyorsunuz İran’la paylaşıyoruz- karlı kaplı gün sayısı şu an itibarıyla doksan sekiz gün ve üzeri iken bu her geçen gün azalarak kırk küsur güne düşecek yani yüzde 44 azalma bekliyoruz. Bu, karşımıza taşkın ve kuraklık olarak çıkacak Sayın Başkanım. Ardışık kurak günlerde on beş gün artış olacak, sıcak hava dalgalarında yılda iki yüz günlere varacak şekilde artış artışlar bekleniyor.

Bu verileri vererek Değerli Komisyonunuzu ben sıkmak istemiyorum, sadece su yönetimini yaparken elinizde verilerinizin olması lazım, neyi yönettiğinizi iyi bilmeniz lazım Sayın Başkanım ve bunun üzerine de projeksiyonlarınızı koyabilmeniz lazım. Biraz önce de bahsettim, dünya zaten bu konuyla ilgili çalışıyor; Paris Anlaşması var, Paris Anlaşması kapsamında, Sayın Cumhurbaşkanımızın imzalarıyla ikinci kez gözden geçirilen, yenilenen ülkemizin katkı payı var. Katkı payına, su sektörüne bakacak olursak burada da özellikle iklim değişikliğine uyum kapsamında artırılmış atık suların

kullanım oranının yüzde 15'e yükseltilmesi 2030'la beraber... Sulak alanlarda su seviyelerinde düşme var, dolayısıyla ekosistemde bozulmalar var. Bu noktada özellikle 35 adet sulak alanın yine artırılmış atık sularla beslenmesi var, havza yönetim planlarının uygulamaya geçirilmesi var, şebeke kayıplarının düşürülmesi var. Biz bunu artırabiliriz yani ülke olarak biz sıkıntılarımızı tespit ettik, iklim değişikliğine uyum kapasitemizi arttırmak üzere de plan ve projeksiyonlarımızı yaptık.

Biraz önce -zaten bu slayt üzerinde çok fazla durmayacağım- DSİ Genel Müdürlüğümüz dünyada ve ülkemizde suyun durumunu verdi. Özellikle dünyadaki suyun durumuna da kıymetli hazırunun dikkatini çekmek istiyorum. Bugün dünya nüfusu 8 milyar, dolayısıyla insanlar sadece yüzde 1,2'lik bir tatlı suya ulaşmaya çalışıyorlar, eğer dünya haritası üzerine Sayın Başkan bunu koysak toplu iğne başı kadar yer tutacak. Dolayısıyla, bizim, bütün insanlığın bu tatlı suya ihtiyacı var, bu noktada da kullanım planlamalarımızı ona göre yapmamız lazım tüm sektörlerde.

Dünyada ve ülkemizde suyun kullanımına bakacak olursak dünyada da en büyük payı tarım sektörü alıyor, doğal olarak gıda arzı güvenliğini sağlamak için üretim devam ediyor; kaldı ki Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğunda yağış oranı yüksek olduğu için sulama yapılmadan nihayetinde tarımsal üretim yapılabilir. Dünyadaki suyun sektörlere göre dağılım durumuna bakacak olursak yüzde 69'u tarım sektörü, yüzde 19 sanayi, içme-kullanma suyu yüzde 12; bizdeki durum yüzde 77 tarım sektörü, yüzde 11 sanayi sektörü, içme-kullanma suyu yüzde 12. Biraz önce kişi başına düşen su miktarımız verildi zaten, buraya özellikle dikkat çekiyorum çünkü şu an itibarıyla kişi başına ortalama yıllık 1.313 metreküp su düşebilir ama iklim değişikliği etkileriyle, artan nüfusla, sulamaya açılan tarım alanlarıyla, sanayide su tüketimiyle beraber kişi başına düşecek su miktarını 757 metreküp olarak 2030'da gördüğümüz zaman kıtlık seviyesine düşmüş olacağız ama bu seviyeyi görmemek için işte birtakım tedbirleri aldık, bunları uygulamamız, geliştirmemiz lazım Sayın Başkan.

Bilimsel bir çalışma yaptık sayısallaştırma projemizle beraber, biz ülkemizin su varlığını kütle boyutunda ortaya koyduk. Bu noktada özellikle göl, gölet, baraj gölü, lagün alanımız 6.333 adet -bu rakamları zaten sunum eşliğinde size vermiş olacağız- 2.034 tane nehir kütleimiz var, 1.276 tane göl kütleimiz, 166 tane geçiş suyu kütleimiz, 66 tane de kıyı suyu kütleimiz var. Dediğim gibi, su varlığımızı bu noktada özellikleriyle beraber alan bazında bilmeniz lazım ki tedbirlerinizi derecelendirebilirsiniz, çeşitlendirebilirsiniz, uygulamaya geçerken de önceliklendirebilirsiniz. Dolayısıyla, Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak biz bütün bu bilgiler ışığı altında su nüfus projeksiyonumuzu hazırladık; 2030, 2050, 2070 ve 2100'de hangi sektörlerde suyu nasıl kullanmalıyız ki gelecek nesillere biz suyumuzu bırakabilelim, ki onlar zaten bize emanet olarak verdiler.

Su nüfus projeksiyonlarımızda yansıda gördüğünüz üzere 2030'la beraber özellikle 15 havzamızda su açığı yaşayacağız ama tedbir geliştirsek en azından birçok havzamızda su açığını yaşamayacağız. Bu noktada işte, biraz önce de arz ettiğim üzere Su Verimliliği Seferberliği'ni başlattık Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde. Su Verimliliği Seferberliği'nde logomuzu görüyorsunuz; mavi kullandığımız su miktarını, yeşil ise az kullanarak dünyamızı nasıl yeşillendireceğimizi gösteriyor. Dolayısıyla, kaynaklarımız sonsuz değil, sonsuz olması için de suyu verimli kullanmamız lazım.

BARİŞ KARADENİZ (Sinop) – Su ürünleriyle olan kısım...

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Evet, su ürünleriyle olan kısım. Aslında hepsi su ürünleriyle olan kısım çünkü eğer bir durgun su dediğiniz gölü, barajı, göletleri verimli kullanamıyorsanız... Çünkü aynı göl, gölet, baraj hem tarımsal amaçlı kullanılıyor hem balık, su ürünleri yetiştiriciliği yapıyor, balık çiftliklerimiz var. İçme suyu amaçlı kullanılanlarda biliyorsunuz balık çiftlikleri kuruluyor. Örneğin, geçen yaz ortasında su ürünleri yetiştiricisi, balık çiftliği olan biri arayıp "Aşağı kısma, pirince veriliyor, oysa benim burada suyum yok." dedi; aşağı kısma pirinç

için su vermeseniz, su tahsisi yapmasanız bu sefer orada ihtiyaç var, ürün de düşük olacak. Dolayısıyla suyu makro düzeyde planlamak gerekiyor ve verimli kullanmak gerekiyor, konuyu da oraya getireceğim. Dolayısıyla, biz su verimliliği seferberliği kapsamında tüm sektörlerin hangi seviyede suyu kullanmalarını, amaçlarını ortaya koyduk; tarımsal sulama da bunlardan bir tanesi. Bu noktada, özellikle dediğim gibi, Su Verimliliği Stratejisi Belgesi Eylem Planı'mız var. Bununla beraber alternatif su kaynaklarının, yağmur suyunun, gri suyun kullanılması çok önemli; buna yönelik yaptığımız çalışmalar var. Özellikle biraz önce söylediğim gibi, arıtılmış atık suların tarımda kullanılması çok önemli çünkü arıtılmış atık suyu tarımda kullandığınız zaman su ürünleri yetiştiriciliği yapılan bir alandan su çekimi azalacak. Bu noktada 10,4 milyar metreküp yıllık arıtılmış atık suyumuz, kullanılmış suyumuz var, bunların tarımda, peyzaj sulamasında kullanılması çok önemli.

Bununla beraber, bireysel kullanımlarda da hakikaten hepimize düşen görevler var, bu görevleri yerine getirdiğimiz zaman günlük 95 litre, 5 damacana suyu tasarruf etmiş oluyoruz. Bu noktada, su verimliliği "web" sitemizde de su ayak izimizi hesaplayabiliriz.

Özellikle havza planlamalarından bahsetmek istiyorum. Havza yönetim planlamaları, taşkın, kuraklık ve Sektörel Su Tahsis Planları var Sayın Başkan. Biz geçen sene de su ürünleri yetiştiriciliğinin sorunlarına ilişkin olarak Komisyona bir sunum arz ettiğimizde sadece su ürünleri odaklı arz ettiğimiz zaman şu tepkiyle karşılandık: "Siz Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak daha farklı konularda detaylı bilgi verin." şeklinde oldu, etkileşim içerisinde çünkü su ürünleri yetiştiriciliğiyle. O yüzden sunumumuzu o dönem veremediğimiz bilgilerle size arz etmeye çalışıyorum. Havza bazında havza yönetim planları, kuraklık, Sektörel Su Tahsis Planları var. İşte, bu havza yönetim planlarında ve bilhassa sektörel su tahsis planlarında o havza içerisinde su ürünleri yetiştiriciliğinin durumu ne, ihtiyaç duyduğu su nedir, suların kalite durumu nedir, onlara yönelik olarak da havza havza ve il il çalışmalarımızı biz yapıyoruz bilimsel veri ışığı altında. Bu noktada bunları illerimizle, ilgili kurum kuruluşlarımızla da paylaşıyoruz. Taşkın yönetim planlarında da nihayetinde can, mal kaybının minimize edilmesi noktasında bilimsel çalışmalar ışığında çalışmalarımızı yürütüyoruz. Taşkın tahmini ve erken uyarı sistemiyle de yine taşkın riskini minimize etmeye çalışıyoruz.

Şimdi, kuraklık yönetim planları kapsamında da her sektöre ilişkin olarak ihtiyaç duyulan su miktarı ve kapasite belirlemesi var. Bu noktada da dediğim gibi, bir durgun suda, bir havzada kapasitenin ne olması gerektiğini, balık çiftliklerine yönelik olarak veya sulamaya ayrılan kısmın ne olması gerektiğini biz üst ölçekli planlarda veriyoruz.

Diğer bir konumuz içme sularının korunması. Bu noktada özellikle içme suyu havzalarına özel hüküm belirleme, afet öncesi ve sonrasında yapılacak çalışmalar, su güvenliği planlarının hazırlanması, kayıp ve kaçak oranlarının azaltılması gibi bir dizi çalışmamız da devam etmekte.

Yansıda havzaların su kalitesini görüyoruz Sayın Başkanım. Su kalitesi özellikle su ürünleri yetiştiriciliğinde çok önemli. Biraz sonra bahsedeceğim üzere, su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik olarak gerek çevresel etki değerlendirmesi gerekse de balık çiftliklerinin kurulum aşamasında özellikle durgun sularda -göl, gölet ve barajlarımızda- izin prosedüründe bize birtakım sorular geliyor. O sorulara, biz işte o alanın kalitesi ve miktarına, özümleme kapasitesine göre cevap veriyoruz.

Geçen sefer araştırma komisyonunun bir sorusu da özellikle istilacı türlere ilişkin çünkü istilacı türler de su ürünleri yetiştiriciliğinin biliyorsunuz miktarını ve kalitesini çok etkiliyor. Bu noktada biz özellikle biyolojik izleme çalışması yaptığımız yerlerde sucul istilacı türleri belirliyoruz, Doğa Koruma ve Millî Parklara bunların bertarafına yönelik çalışmaları yapmak üzere gönderiyoruz.

Diğer bir çalışmamız özellikle göl ekosisteminin iyileştirilmesi. Bu noktada özellikle hidrolojik havza karakterizasyonunu ortaya koyuyoruz, baskı ve etkileri belirliyoruz, izleme çalışmaları gerçekleştiriyoruz, su kalitesi sınıfı ve trofik durumun belirlenmesi çalışmasını yapıyoruz, batimetri haritalarını oluşturuyoruz, su kalitesinin iyileştirilmesi için tedbir belirliyoruz. Geçtiğimiz dönemde durgun sularımızda bunu 422 adedini tamamladık, şu anda da 330 tanesi devam ediyor, 47 tanesini güncelledik. Şu bilgiyi de vermek isterim ki sayısallaştırma projemiz kapsamında 1.300'e yakın durgun suyumuz var ve bu durgun sularda içme suyu olanlar haricinde de su ürünleri yetiştiriciliği, balık çiftlikleri var Sayın Başkanım. Biz bu yaptığımız bilimsel çalışmalar ışığında balık çiftliklerine, kafeslere “evet” veya “hayır” diyoruz açıkçası. Özellikle Yertüstü Su Kalitesi Yönetmeliği'miz var. İçme ve kullanma suyu rezervuarlarında eğer rezervuarın yüzeyi 75 bin hektardan daha büyükse burada balık çiftliklerine izin veriliyor ama binde 1'i ancak kullanılabilir. Balıkçılık faaliyetleri için -içme, kullanma maksatlı hariç- diğer baraj göllerinde en fazla yüzde 3'lük alan kullanılabilir. Balıkçılık faaliyet alanları için su kalitesi, trofik seviyesi ve özümleme kapasitesine göre görüş oluşturuluyor. Yönetmeliğimizde detaylı bilgiler var. Uygulamalarımız bu kapsamda ilgili tebliğlerle devam ediyor.

Burada özellikle su ürünleri faaliyet ortamının değerlendirilmesini sizlere anlatmak istiyorum çünkü -dediğim gibi- münferit başvurular kapsamında bu değerlendirmeleri biz bilimsel çalışmalar ışığı altında yapıyoruz. Su kalitesine bakıyoruz, su kalitesinin durumu, ultraoligotrofik, oligotrofik, ekolojik durum bilgisi eğer çok iyi-iyi ise burada “Evet, balık çiftliği kafesleri kurulabilir.” diyoruz; su kalitesi, eğer yine ultraoligotrofik, oligotrofik, mezotrofik, ekolojik durum bilgisi çok iyi-iyi ise “Evet, aşılmamış.” diyoruz; su kalitesi yine biraz önce saydıklarına ilave olarak belirlendiyse yine “Yetiştirme yapılabilir.” diyoruz ama hipertrofik, ötrofik ve mezotrofik çıktığı zaman biz buralara maalesef izin veremiyoruz çünkü versek de azot ve fosfor ötrofikasyon derecesi yüksek olduğu için kafeslerdeki özellikle yavru balıklar nefes alamıyorlar, özellikle kirli partikül oranı da yüksekse solungaçları tıkanıyor ve kafeslerde balık ölümleri artıyor. Yani biz balıkçılık kafeslerine izin vermiyorsak bunu hem sektörü korumak adına yapıyoruz hem de artı kirlilik geleceği için su kalitesinin iyileştirilmesine, muhafazasına yönelik olarak “evet” veya “hayır” diyoruz.

Burada birtakım önerilerimiz var: Çevresel yönetim sisteminin geliştirilmesi, en iyi teknolojilerin hakikaten uygulanması lazım. Yetiştiricilik alanının özümleme kapasitesine göre ürün miktarının belirlenmesi lazım. Yetiştiricilik alanının baskılardan korunması çok önemli. Yayılı kaynaklardan olsun veya evsel veya kentsel atık sulardan dolayı olsun balık çiftliklerinin kurulduğu alanlarda da baskı zaman içerisinde değişebiliyor, bunlara yönelik de tedbirlerin geliştirilmesi lazım. Balık yetiştiricilik tesislerinin kurulduğu, kurulacağı su alanlarında su kalitesi izleme programlarının rutin olarak, düzenli olarak yapılması çok önemli. Balık ihtiyacını karşılayan düşük fosfor salımına uygun yemlerin geliştirilmesi de çok önemli. Balık yetiştiriciliği tesisleri için iyi yönetim uygulamalarının geliştirilmesi ve uygulanması lazım. Bu noktada özellikle yetiştiricilerimizin de bir eğitime tabi tutulmasını, bu konuda bilgilendirilmesini ben çok önemsiyorum. Balık yetiştiriciliği çevresel araştırma geliştirme çalışmalarının desteklenmesi ve önceliklendirilmesi de çok önemli. Balık yetiştiriciliği için çevresel odaklı stratejik planların hazırlanması da çok önemli çünkü su tahsis planlarını biz havza bazında yapıyoruz. Dolayısıyla su tahsis planlarında zaten bir durgun suda hangi tonajda balık çiftliği kurulabileceğini, yetiştiriciliğinin yapılacağını belirlediğimiz için Sayın Başkanım, bunun üzerine gelecek her tonaj veya karadan gelecek her kirlilik katkısı maalesef orada sektörü sıkıntıya sokacaktır. Dolayısıyla sürekli izleme ve bir stratejik planla üretimin veya kota uygulamasının getirilmesi çok önemli.

Su ürünleri yetiştiriciliğinin etkilendiği diğer bir konu mikroplastikler. Suda var olan mikroplastikler hem balık kalitesini hem o balıkları yiyen insanları etkiliyor; mikroplastiklerin -dediğim gibi- özellikle yavru balıkların boğazına takılması, solungaçlarda yer alması gibi etkilerle birtakım hastalıklara neden oluyor. Biz tüm Türkiye’de mikroplastiklerin etkileri ve kontrol yöntemlerini belirledik. Buna yönelik kurumların alacağı tedbirleri de Sayın Başkan, kurumlara gönderdik.

Havza yönetim planlarının uygulanmasına yönelik birçok çalışmamız var ama sizlere zaten yazılı ortamda arz ettik. Dolayısıyla bu detayla daha fazla vaktinizi almak istemiyorum. Bununla beraber, özellikle konuşmamı bitirirken şunu söyleyeyim ki hakikaten balıkçılık sektörümüz, su ürünleri sektörümüz çok önemli. Biz Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak tüm sektörlerle yönelik olarak bir denge oluşturmaya çalışıyoruz. Bu noktada özellikle balıkçılık sektöründe de finansal kaynaklarının belirlenmesi ve optimizasyonu çok önemli. Bütün sektörlerde bu çok önemli. Su verimliliği eylemlerinin hayata geçirilmesiyle beraber su ürünleri sektörüne de biz daha geniş ortamlar vereceğiz. Kapasitesini artıracak alternatif su kaynaklarının kullanılması çok önemli. Sayın Başkan, özellikle tüm mekânsal planların suya göre yapılması çok önemli. İdari ve hukuki yapının geliştirilmesi, balıkçılık faaliyet ortamının izleme ve özümleme kapasitesi sonuçlarına göre değerlendirilmesi, potansiyel üretim alanlarının diğer sektörleri de içine alacak şekilde su sektörü, su tahsis planları kapsamında yapılması da ayrıca çok kıymetli.

Vaktinizi ayırdınız, çok teşekkür ediyorum; sorularınızı beklerim.

Arz ederim efendim.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Su Yönetimi Genel Müdürümüz Afire Sever’e çok çok teşekkür ediyoruz sunumlarından dolayı.

Ben bir soruyla başlamak istiyorum arkadaşlarımız sorularını hazırlarken.

Şimdi, toplam nüfusa göre tarımda çalışan nüfusun daha az olduğu “gelişmiş ülkeler” dediğimiz bir ülke grubu var. Burada, bu ülkelerde tarıma ayrılan su oranı ne kadar? Bizde yüzde 77 ama bu gelişmiş ülkelerde daha az kişi tarımda çalıştığı hâlde, aynı ürünü aldığı hâlde su kullanım oranında bir farklılık var mı, bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Başkanım, şöyle arz edeyim efendim: Su kullanım oranını etkileyen birçok faktör var. Örneğin, Kuzey Avrupa ülkeleri zaten üretimi yağışla yapacağı için su kullanım oranı ona göre düşük olabilir ya da ürün deseni, çeşitliliği de farklılık arz eder. Şu kadarını söyleyeyim: Biraz önce dünyada zaten suyun yüzde 69’unun tarımda kullanıldığını arz ettim. Bununla beraber, İtalya ve İspanya belki bize örnek olabilir Sayın Başkan; yüzde 80 oranında tarımda su kullanılıyor. Neden? Çünkü biz onlarla aynı iklim kuşağını, Akdeniz iklim kuşağını paylaşıyoruz; sulama yapmadan ürün elde edemezsiniz. Çalışan kişi sayısına gelince, eğer modern sulama sistemleri kurduysanız, otomasyona da bağladıysanız zaten uzaktan bunu takip edebilirsiniz. Büyük işletmelerinizde zaten 2 tane... Nihayetinde bunu su ürünleri yetiştiriciliğinde de görüyoruz Sayın Başkanım. Ben daha önce Deniz ve Kıyı Yönetimi Dairesi Başkanıydım Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızda. Orada özellikle 2006 yılı ve öncesinde -burada kıymetli hazırun varsa su ürünleri yetiştiriciliği yapanlar- baraka tarzı, küçük kafes işletmelerinde su ürünleri yetiştiriciliği, balık yetiştiriciliği yapılırken özellikle bunların en az 30 metre derinliğe, açığa, açık denizlere alınmasıyla, ötrofikasyonun önlenmesi vesaireyle beraber kafesler modernize edildi, uzaktan

yemleme sistemleri kuruldu, kapasite de arttı ama siz orada 2 kişiyle bunu yine yapabilirsiniz Sayın Başkan. Dolayısıyla, bizde şu anda sulama randımanı -DSİ Genel Müdürlüğümüzün verisidir, beni doğrulasınlar- yüzde 50, değil mi Sayın Genel Müdürüm?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Yüzde 51.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Yüzde 51, evet, biz bunu tabii ki modern sulama sistemleriyle yukarıya çekmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla burada ürün miktarı, suya göre tarımda bir planlama yapılmalı ki biliyorsunuz Tarım Orman Kanunu kapsamında bu geçti ve Sayın Tarım Orman Bakanının liderliğinde yönetmeliği de planladılar ve suya göre planlama yapıyoruz. Yani bulunduğunuz ekolojik ortam, iklimsel şartlar, ürün deseniniz, kullandığınız sulama sistemi suyun giderini, oranını, kullandığınız su miktarını değiştirebiliyor.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Çok teşekkür ederim.

Komisyon üyelerinden arkadaşlarımıza sırayla söz vereceğiz ama bir de şunu merak ediyorum: Az önceki konuşmalar sırasında zaman zaman “Kafes balıkçılığına şöyle şartlarda ‘evet’ diyoruz, şöyle şartlarda ‘hayır’ diyoruz.” şeklinde bir ifadeniz oldu. Hangi şartlarda “evet” hangi şartlarda “hayır”, hangi şartlarda bu gerekli, hangi şartlarda zararlı; buna ait bir açıklamayı biraz daha genişletirseniz... Ülkemizin bazı bölgelerinde bu tür gündemler var, özellikle Giresun’da da bu tür bir gündem var. Bu konuda daha bilinçli ve isabetli gitmekte fayda var diye düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

Buyurun.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Şimdi, Sayın Başkan, şunu ifade etmek isterim ki Su Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak biz kıyı suları ve iç sularla ilgili görüş verebiliyoruz. Mevzuat kapsamında bizim görev ve sorumluluk alanımız biraz önce bahsettiğim 1.300 tane “durgun sular” dediğimiz sular ve kıyı sularında eğer bir yetiştiricilik söz konusuysa bize soruluyor. Açık deniz kafes balıkçılığı konusu Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığımızın Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğümüzün uhdesinde olan bir konu. Bu noktada özellikle Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ’imiz var, Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği’imiz var üst çatıda da. Bu 2 mevzuat kapsamında görüşlerimizi oluşturuyoruz. Bu görüşleri oluştururken de biraz önce yine arz ettiğim üzere durgun sularımızda biz özümleme kapasitesini belirliyoruz, modelle beraber ortaya koyuyoruz. Derinlik yani batimetrik özellikleri, azot ve fosfor durumu yani ötrofikasyonu -ki biz buna suyun kalite durumu, bu noktada trofik durumu diyoruz- trofik durumu ne; bunları ortaya koyuyoruz. Münferit bir başvuru geldiği zaman da modeli üretilcek tonaj olarak miktardan kaynaklı azot ve fosfor miktarını koyuyoruz. Eğer ki su kalitesine olumsuz etkisini belirlerseniz yine modelle olumsuz görüş veriyoruz elbette çünkü zaten orada ötrofikasyona yatkın bir durum var. Oraya geldiği zaman artı bir kirlenici kaynak olacağından dolayı diğer kafesleri de olumsuz etkileyecek. Bununla beraber, eğer ki o alanda bizim bir modelleme çalışmamız yoksa yine Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliği’mizin ekinde azot ve fosfora ilişkin birtakım parametre değerlerimiz var; sudan numune alınması, bu kapsamda kalitesinin ortaya konması ve bir matematiksel modelimiz var, o hesaplamalarla yine “evet” veya “hayır” diyoruz.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Peki, çok teşekkür ederim.

Siz söz istemiştiniz, buyurun.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürümüze de bu sunum için teşekkür ediyoruz.

Şimdi, öncelikli olarak şu su kullanım oranıyla ilgili sorularım olacak yani bu miktarlarda Türkiye’de bölgesel anlamda bir çalışma var mı? Yani mesela “Batı Karadeniz’de şu kadar, Doğu Anadolu’da bu kadar...” gibi. Onunla ilgili rakamlar varsa, kıyaslama açısından onları öğrenebilirsek bizim için en azından hangi bölgede daha fazla bunlara izin verilebileceği yönünden bir fikir oluşturacaktır diye düşünüyorum.

Bir sorum da şununla ilgili olacak: Bu atık su ve işte gri suların tekrar arıtılarak kullanılmasından bahsettik. Bunları tarımda kullanıyoruz. Sizce bunlar kafes balıkçılığında kullanılabilir mi veya iç suda yapılan üretimlerde kullanılabilir mi? Bunları belli bir noktada toplayarak -çok sistemini bilmiyorum açıkçası, hani nereye veriyoruz tekrar, nasıl yapıyoruz- bunlara ayrı, bunları toplayacak şekilde bir sistem yapsak bölgesel olarak ve o bölgede üretimleri teşvik etsek belki arıtılmış suyu daha fazla kullanarak hazır mevcut tatlı su miktarımızı daha çok içme ve tarıma doğru yönlendirebiliriz diye düşünüyorum.

Şimdi, yetiştiricilerin eğitilmesinden bahsettiniz. Bunun çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Hem iç suda hem denizlerimizde yapılan üretimde mutlaka ve mutlaka hem firma sahiplerinin hem çalıştırılacak personelin özellikle sürdürülebilir üretim adına ciddi şekilde eğitime tabi tutulmasını düşünüyorum, buna değindiğiniz için teşekkür ediyorum.

Bir diğer sorum gene Başkanım gibi kafes balıkçılığıyla ilgili olacak. Şimdi, daha önce yapılan sunumlarda açıkçası kafes balıkçılığı belki olduğundan biraz daha masum bir şekilde anlatılmış olabilir. Tabii, eskiye göre şöyle şeyler var: İşte, artık yem çok pahalılandı, yemlerin içerikleri değiştirildi yani artık hayvanların dışkısını azaltacak şekilde, maksimum verim alınabilecek şekilde yemler üretildi. Fakat siz de bundan bahsettiniz, bulunduğu yerde kirlilik olacağını ifade ettiniz kafes balıkçılığının. Bunlarla ilgili belli bir oran verebilir misiniz bize? Mesela “Atılan yemlerin şu kadarı tüketiliyor, bir bölümü kalıyor.” gibi. Bunların özellikle durgun sularda yapılan üretimde çok çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum verdiğiniz bilgiler için de.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Vekilim, sorularınız için öncelikle çok teşekkür ederim.

Sunumumda o yüzden ben havza bazında yönetim planlarından bahsetmek istedim çünkü havza bazında yönetim sistemi içerisinde tüm sektörlerle ilişkin olarak öncelikle su varlığımızın mevcut durumunu kalite ve miktar olarak ve buradaki baskı unsurları nelerdir diyerek belirliyorsunuz, akabinde de tedbirleri ortaya koyuyorsunuz. Su tahsis planlarında da yine keza bu sistemin üzerine bir de her bir sektör yani tarım, sanayi -bunların içerisinde su ürünleri yetiştiriciliği de var- insani kullanım ve ekosistem. Biraz önce Genel Müdürüm su tahsisinin aşamalarını söyledi; öncelikle insanlara veriyoruz, akabinde ekosisteme, tarıma, sanayiye, bu, bu şekilde devam ediyor. Dolayısıyla, bizim elimizde havzalarda suyun kullanım durumu var, bunu bilahare size arz etmek isterim, şu anda doküman olarak elimde yok ama su nüfus projeksiyonlarında, özellikle biz yaptığımız projeksiyonlarda şunu gördük ki Dicle ve Fırat havzamız da dâhil olmak üzere Büyük Menderes, Küçük Menderes, Akarçay, Konya, Doğu Akdeniz gibi havzalarımız şu anda zaten su açığı olan havzalarımız. Bununla beraber, özellikle taşkınların yaşandığı Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz havzalarımız ise meteorolojik kuraklık yaşıyor

ama bununla beraber hidrolojik kuraklığın olduğunu söyleyemeyiz. Su potansiyelinin de buna göre havzalarımız arasında dağılımı değişiyor, buna göre de tabii ki su tahsis planlarına göre de sektörlerin yer alma oranını belirleyebiliriz, bunun rakamlarını sizinle tabii ki paylaşabiliriz.

Diğer bir konu, kafes balıkçılığında özellikle kullanılmış suların veya “geleneksel olmayan sular” diyoruz biz bunlara- geleneksel olmayan suların içerisinde yağmur suyu hasadı var. Tabii ki bir alanda yağmur suyu hasadı yaparak su ürünleri yetiştiriciliği yapabilirsiniz ama bunun projeksiyonunu iyi yapmamız lazım çünkü iki ayda topladığınız yağmur suyu, hasat ettiğiniz yağmur suyu bakalım on iki ay yetecek mi, buharlaşmayla ne kadarı kaybolacak? Bununla beraber, özellikle soğutma sularımızın sıcaklığını ve içerisindeki fiziksel, kimyasal parametreleri analiz ederek soğutma sularını da biz su ürünleri yetiştiriciliği alanında yine tarla balıkçılığı yaparken kullanabiliriz. Bununla beraber, ben hep sunumdan beri şunu söyledim Sayın Vekilim: Burada, geleneksel olmayan suları yani tarımdan dönen sularımızı drenaj hatlarımızla toplayıp yeniden kullanabiliriz. Özellikle kentsel atık suları, evsel atık suları artırarak -özellikle “ileri biyolojik atık su arıtma tesisi” diyoruz- ileri biyolojik atık su arıtma tesislerimizi kurarak tarımda kullanabiliriz. İşte, biz, onu... Mesela, şu anda 10,4 milyar metreküp kullanılmış suyumuz var, hem tarımdan döneni kastediyorum hem kentsel atık su arıtım tesisinden çıkanı kastediyorum. Bunun 3,2 milyar metrekübünü tarımda kullanıyoruz; bu, şunu gösteriyor: Herhangi bir gölette siz su ürünleri yetiştiriciliği bu oranda yapabilirsiniz. Dolayısıyla sektörler arasında da böyle bir denge var, suyun her damlasını planlayarak diğer sektöre daha fazla yer açabiliriz.

Özellikle şey sorunuz... Şimdi, arkadaşım bana not hazırladı, yıllık 60 ton yem kullanımından yaklaşık 1 ton fosfor suya salınıyor yani bunu da dediğim gibi üreticilerimizi eğiterek, otomatik yemleme sistemine geçerek -özellikle balık yetiştiriciliği yapılacak alanlarda batimetreye, derinliğe- ve yıl içerisinde yağışla aldığı su miktarını ayarlayarak bu kirletici etkiyi tabii ki azaltabiliriz ama biraz önce de söylediğim gibi Sayın Vekilim, özellikle azot ve fosfor içeriği düşük olan yemlerin kullanılması da bu noktada çok önem arz ediyor.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz.

Bayar Bey, buyurun.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Sayın Başkanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım; ben de Sayın Genel Müdüre sunumları için çok teşekkür ediyorum.

Birkaç not aldım, onu paylaşmak istiyorum. Bildiğim kadarıyla, Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatı yok, taşra teşkilatı olmadığı için bu suların kontrolüyle ilgili tahlilleri falan nasıl yapıyorsunuz? Atıyorum, bir barajdaki kirliliği tespitle ilgili bir elemanınız yok taşrada, bunu DSİ tarafından ya da başka bir kurum tarafından mı yapıyorsunuz? Bunu merak ettim ama en çok merak ettiğim şu: Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, suyun o kadar fazla bileşeni var ki, kullanımı var ki işte Devlet Su İşleri, tarım, sulama birlikleri, sulama kooperatifleri, işte balıkçılık, su ürünleri vesaire, siz bir üst genel müdürlük olarak mı çalışıyorsunuz?

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Evet.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Tüm bilgiler sizde.

Ben şunu merak ettim: Türkiye’de işte bine yakın belediye var, her belediyenin bir su yönetimi var; içme suyu, kullanma suyu var. Bunlarla ilgili bilgiler tek elde sizde toplanabiliyor mu? Atıyorum, siz 20 bin nüfuslu bir ilçede kullanılan su miktarını diğer ilçelerle kıyaslama durumuna sahip misiniz? Bir ilçede yıllık 1 milyon metreküp su kullanılırken aynı nüfustaki başka bir ilçede 2 milyon metreküp kullanılıyorsa buna müdahale edebiliyor muyuz? Yani artık bizim bu kuraklıkta, bu iklim değişikliği

periyodunda birçok tedbir almamız gerektiğine inanıyorum. Tabii, bizim burada araştırma konumuz öncelik su ürünleri ve balıkçılık. İşte, su ürünü yetiştirilen, kafes balıkçılığı yapılan bir barajdaki kirlenmeyi nasıl kontrol ediyorsunuz? Yıllık periyotlar hâlinde, aylık periyotlar hâlinde su alıp tahlil yapıyor musunuz? Ben şunu biliyorum: Belediyelerin atık su arıtma tesislerinin çıkış ağzlarında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından otomatik günlük alabiliyorlar ama sizin bunu yapma imkânınız var mı biliyorum, onu da merak ettim.

Çok teşekkür ediyorum sunumunuz için.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Sayın Özsoy.

Buyurun.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Sayın Başkan, sunumum içerisinde aslında bu konuların birçoğu var, soru olarak da gelmesinden dolayı da çok memnun oldum. Hakikaten taşra teşkilatımızın olmayışı... Ama inşallah, bir dahaki çağırıldığınızda Sayın Başkanım olmuş olacak, onun da müjdesini sizinle paylaşmak isterim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hayırlı olsun.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Ama şununla beraber, biz Tarım ve Orman Bakanlığı olarak çok büyük bir Bakanlığız, çok büyük bir aileyiz. O konuda, DSİ Genel Müdürlüğümüzün, bölge müdürlüklerinin laboratuvarları var, kendileri de eğer arzu ederse bilgi verirler. Bununla beraber, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğümüz var, yanlış bilmiyorsam 50 tane araştırma enstitüsü var. Bu noktada, biz, örneğin, bir durgun sudan -bunu sık sık yaşıyoruz- bir su numunesi alma ihtiyacımız olduğu zaman -ki sık sık oluyor- DSİ Genel Müdürlüğümüze yazıyoruz ya da TAGEM Genel Müdürlüğümüz hatta ve hatta Çevre Şehircilik İl Müdürlüğümüzde de bazı laboratuvarlarımız olabiliyor, onlardan destek alıyoruz. Bununla beraber, özellikle ülkede su kaynaklarının izlenmesi çok önemli bir konu. Örneğin, biz kıyı sularında Çevre ve Şehircilik Bakanlığında ben, bir sistematige kavuşturduk ve kıyı ve deniz sularının izlenmesi her yıl düzenli olarak yapılıyor. Biz, bu noktada, özellikle havza yönetim planları hazırlarken, işte durgun suların, göl ve göletlerimizin batimetrik ve özümleme kapasitesini belirlerken zaten bilimsel projeler ışığı altında numuneler aldırıyoruz, hem kimyasal hem biyolojik izleme yaptırabiliyoruz. Operasyonel izleme yani bir noktada risk gördüğümüz zaman -geçen sene miydi, Kılıçkaya Barajı ve Hirfan'lı da, öyle değil mi- valilik hemen irtibata geçti; biz de hemen TAGEM'le DSİ Bölge Müdürlüğümüzle beraber oradan numune aldık, risk ortamını analiz yaptık. Dolayısıyla dediğim gibi, bir proje kapsamında izleme çalışmalarımız var, operasyonel izleme çalışmalarımız var ama bunu tüm Türkiye'de rutin olarak aynı kıyı ve deniz sularında olduğu gibi yaygınlaştırmamız lazım. İzleme programımızı oluşturduk, inşallah önümüzdeki süreçte buna sahip olacağız.

Şimdi, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü yapıyorsanız, hakikaten, söylediğiniz gibi, bütün verilere ve bütün sektörlerin eylemlerine, hedeflerine sahip olmanız lazım. Bu noktada Ulusal Su Bilgi Sistemi oluşturuldu. Buraya, Ulusal Su Bilgi Sistemi'ne havza bazında bütün veriler giriliyor -su miktarı ve kalitesi de dâhil olmak üzere- özellikle belediyelerimizin şebeke kayıtlarını kontrol altına almak adına hem faturalandırma sistemleri hem şebekeye aldıkları ve kayıt altına alınan su miktarı da yine bu sisteme giriliyor. Hem DSİ sulamasından, DSİ Genel Müdürlüğümüzün, hem özel idarenin hem münferit sulamalardan biz, sulama randımanını ortaya koymak için de yine bir mevzuat kapsamında yıllık verilerimizi topluyoruz. Türkiye'de iklim değişikliği çalışmaları kapsamında yapılan bütün veriler geliyor, Çevre Bakanlığında verileri almaya çalışıyoruz. Halk sağlığı noktasında Sağlık Bakanlığımızın

biliyorsunuz içme sularında analizleri var, mavi bayrak kapsamında kıyı sularında analizler var. Yani Ulusal Su Bilgi Sistemi'ne bu verileri yüklemeye çalışıyoruz ve birçok kurum, kuruluşlarla da verilerin alınması noktasında protokollerimiz var, bu noktada da kendimizi geliştirmeye çalışıyoruz.

Bir sorunuz da “Su ürünleri yetiştiricilerinin mevcut, içerisinde bulundukları su kalitesini nasıl takip ediyorsunuz?” Bu noktada, yönetmeliğimiz var, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün de mevzuatı var, onlar da zaten yetiştiricilerden belirli periyotlarda su kalitesine ilişkin olarak değerler istiyor, biz de nihayetinde... Hem müteşebbisin kendisi diyor. Sayın Başkanım, lütfen siz şey yapın...

SU KALİTESİ DAİRESİ BAŞKANI MAHİR ÖZCAN – Efendim, Genel Müdürlüğümüzün aktardığı tebliğ kapsamında hem Bakanlıkça rutin izlemeler gerçekleştiriliyor hem de fiili olarak müteşebbislerin kendi yükümlülükleri var. Özellikle yeni kurulacak balık tesisleri müteşebbisleri bu izlemeleri yaparak Bakanlığımıza müracaat ediyorlar. Akabinde bu işletme artık üretime başlarsa rutin olarak kendileri de -yine Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün de bilgisi ve koordinasyonu dâhilinde- yılda 2 sefer mayıs ve haziran aylarında -bu üretimin yoğun olduğu aylarda- ve eylül, ekim aylarında numune alarak analiz sonuçlarını Bakanlığa iletmekle yükümlüler efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Tabii, buyurun.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Mayıs, haziran aylarında numune alındı; temmuz, ağustos ayları da sulamanın en yoğun yapıldığı aylar. Hem hidroelektrik santrali hem de sulamaya yönelik onlarca barajımız var bizim. Temmuz, ağustos ayında sulama yapılırken balık üretiminden kaynaklanan fosfor ve azotun yüksekliği sulama yapan insanların ürünlerine zarar verirse ne yapacağız?

Şimdi “eylül, ekim” diyorsunuz ama sulama mevsimi temmuz, ağustos, Türkiye'nin en sıcak olduğu mevsim. Balık yemleriyle ilgili su kalitesinde bozukluk oldu; tarımsal sulamaya zarar verilirse böyle bir tedbir var mı?

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Şimdi, şöyle bir şey: Gerek Avrupa Birliği mevzuatı gerek genel uygulamaya baktığınız zaman biraz önce arkadaşımız zikrettiği mayıs ve haziran aylarında numune alınır. Çünkü ötrofikasyona yönelik üreme bir su kütlesinde o aylarda daha çok tespit ediliyor, biri başlangıcı, biri bitiş şeklinde ama özellikle sizin söylediğiniz konuda yani tarımsal sulamada verilen suyun kalitesinin ölçülmesi konusundan bahsediyorsunuz.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Yani üretilen ürüne zarar verebilirse; ben zarar veriyor demiyorum ama zarar verme durumunda olursa...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Şöyle bir şey söyleyebilir miyim bu konuyla ilgili?

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bu balık çiftliklerinde verilen yemlerde fosfor ve fosfat fazla olduğu zaman zaten balığı öldürür. Onun için esas sıkıntı, o tarlalarda verilen gübrelerdeki azot bileşenleri, fosfor zaten faydalı bir bitki için.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Her şeyin fazlası zarardır ya.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Fazlası zarar ama esas sıkıntı o toprağa verilen gübrelerdeki azot, o fabrikaların denize ve o su bölgelerinde deşarj yaptığı yerlerdeki sıkıntılar bence çok daha fazla o dediğiniz olayda Sayın Vekilim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler.

Buyurun.

SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ AFİRE SEVER – Şimdi, Sayın Başkan, şu var ki burada, özellikle eğer o durgun suda o azot ve fosfor oranı arttıysa zaten balıklar ölecektir daha tarımsal sulamaya gitmeden önce. Zaten dediğim gibi, biz verirken bunun ölçüsünü bilimsel izleme sonuçlarına ve modele, matematiksel modele de dayandırarak veriyoruz. Kaldı ki burada azot ve fosfor organik bir besin maddesi olarak gidiyor tarımsal sulamaya, zaten derecesi arttıysa, eğer ötrofikasyon riskine geldiyse balıklar da ölecektir zaten.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bayar Bey, bir şey ekleyecek misiniz?

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) – Teşekkür ederim.

Sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bir soru da ben sorabilir miyim?

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Barış Bey, buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Evet, Sayın Genel Müdürlerim, bu Silifke dalyanında, o dalyan bölgesinde biliyorsunuz Kıbrıs'a giden su hatları var. Bu su hatlarıyla ilgili orada büyük borular ve kanallar açıldı. Bu kanallar... Deniz suyunun oradaki tatlı suya fazla oranda gelmesiyle oradaki tatlı su alanları şu anda bir sıkıntı yaşıyor. Bu konuda bilginiz var mı, önlem alınıyor mu? Orada, Akgöl tatlı suyu ile deniz suyu birleştiği için o alanda ciddi bir tahribat olduğu konusunda bir söylenti var. Yani ben tam yerine gitmedim, araştırma komisyonu muhtemelen o bölgedeyken uğrayacaktır ama bu konuyla ilgili bilginiz var mı, çalışma var mı, onu merak ettim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Evet, Sayın Vekilim, öncelikle şunu belirtiyim: O bölgeden yani Silifke dalyanının olduğu bölgeden Kıbrıs'a su gitmiyor, Kıbrıs'a su Anamur'dan, Alaköprü Barajı'ndan...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Su gitme değil, oradaki boruların, oranın depo olarak kullanılması...

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI BÜLENT SELEK – Depo olarak kullanılıyor, orada üretim yapılıyor, yedek boru deposu olarak kullanılıyor. Geçenlerde biliyorsunuz, geçtiğimiz yıllarda bir patlama da oldu, boru patlağı oradan giderildi falan; depo olarak kullanıyor orası, onu belirtmek istedim. Yani tabii, orası bir lagün biliyorsunuz yani denizle bağlantısı da çok ince bir şerit hâlinde. Dolayısıyla zaman zaman orada, o kumluk alanda denizle bağlantısında bir şey oluyor yani açılma oluyor. Dolayısıyla denizden daha fazla suyun lagüne girme durumu oluyor, orada onunla ilgili yürüttüğümüz bazı çalışmalar var yani orayı korumaya yönelik birtakım mahmuzlarla yaptığımız çalışmalar var. Son durumunu bir öğrenmem lazım tabii, şu andaki durumu tam bilmiyorum ben de açıkçası ama öyle çalışmalarımız var orada, yürüyor yani şu anda; onu belirtmek istedim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Bülent Bey.

Barış Bey, ekleyeceğiniz bir şey var mı? Yok.

Değerli milletvekilleri, Komisyon üyelerimiz; ekleyeceğimiz başka bir şey, soracağınız başka bir husus yoksa Devlet Su İşleri ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğünden katılımcılarımıza, Su Yönetimi Genel Müdürümüz Sayın Afire Sever ve Devlet Su İşleri Genel Müdür Yardımcısı Sayın Bülent Selek şahsında teşekkür ediyoruz verdiğiniz kıymetli bilgiler için. Biz, Komisyona belli bir süre daha devam edeceğiz. Sizlere tekrar teşekkür ediyoruz, sağ olun.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun sonraki haftalarda izleyeceği yol haritasına, davet edeceği kurumlara, ziyaret edeceği yerlere ve çalışma takvimine ilişkin görüşme

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli komisyon üyelerimiz, bu hafta Devlet Su İşleri ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzü dinledik. 23 Kasım Perşembe günü balıkçı barınaklarıyla ilgili bir dinleme daha yapacağız. 23 Kasım Perşembe günü balıkçı barınaklarının ilgili tarafları olan Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Milli Emlak Genel Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı... Malumunuz, gene ilk toplantımızda da dile getirilmişti, balıkçı barınaklarımızla ilgili Ulaştırma Bakanlığı yetkililerimizi dinleyeceğiz ve İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü; süreçle bağlantılı olması hasebiyle bu 4 kurumumuzu, 4 Genel Müdürlüğümüzü, 4 Bakanlığımız temsilcilerini dinleyeceğiz. Daire Başkanı ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün o konuda göndereceği, yönlendireceği diğer yetkililer de burada bulunacaklar ve bu balıkçı barınaklarıyla ilgili hususun önemli olması hasebiyle sahaya çıkmadan önce işin teknik tarafının ve mevzuat tarafının öğrenilmesi, bilinmesi açısından, daha detaylı öğrenilmesi açısından önemli olduğunu düşünüyoruz. Bir sonraki hafta, 30 Kasım-1 Aralık haftası buradan tarihte telefondan da bakalım, tam takvime- İzmir ve Muğla programı. Perşembelerden giderek söylüyorum, 30 Kasım Perşembe akşam veya 1 Aralık sabah o programı çalışıyoruz, sizlerle de paylaşacağız. Yani 30 Kasım 1 Aralık, 2 Aralık ve 3 Aralık tarihlerinde İzmir ve Muğla’da bir saha çalışması olacak. İzmir ve Muğla’yla başlamamızın sebebi, İzmir’de Ege Üniversitesi Rektörü, su ürünleri fakültelerinin dekanlarının bir konseyi var, onun Başkanı. Dolayısıyla biz aslında dinlememizin de son ayağını İzmir’de Ege Üniversitesinde gerçekleştirmiş olacağız. Böylece, bütün su ürünleri fakültelerinin dekanlarını orada, Ege Üniversitesinin ev sahipliğinde, kendi kurullarının, konseylerinin başkanının ev sahipliğinde dinlemiş olacağız. Böylece sahaya ilgili yapmamız gereken dinlemelerin neredeyse büyük bir kısmını tamamlamış olacağız. Gitmişken de İzmir’deki ve Muğla’daki saha araştırmalarımızı, saha çalışmalarımızı yapacağız. Bunlar tabii taslak, sizlerle de paylaşacağız.

Bir sonraki hafta da aslında Trabzon’la, Karadeniz’le başlamak istiyorduk ama dinlemeleri bitirmeden sahada karşılaşacağımız durumlarla ilgili bir bilgi eksikliği olmasın diye üniversite tarafını da dinlemiş olarak başlayalım dedik; bu arada Ege tarafını da tamamlamış olalım. Daha sonraki hafta yani 1’inden sonraki hafta Karadeniz’de Trabzon, Artvin, Rize ve çevresindeki şehirleri...

ERTUĞRUL GAZİ KONAL (Giresun) – Hem kafes balıkçılığı...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Giresun... Sizlerin taleplerini daha önceki toplantılardan bildiğimiz için böyle bir çalışma yapacağız, taslak çalışma; Giresun ve Sinop’la ilgili bir talep de var Barış Bey’den.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) – Kastamonu...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yani Kastamonu’yla ilgili bir talebimiz var, onu planlamamız lazım. Bu talepleri aldık ama zaman sınırlaması da olması hasebiyle biraz daha zamanı verimli kullanmak maksadıyla bazı yerlere belki uğrayamayabiliriz.

VEHBİ KOÇ (Trabzon) – Otobüs kiralayalım, sahil sahil, geze geze gidelim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Barış Bey onu yaptı. Ne kadar sürüyor Barış Bey?

BARİŞ KARADENİZ (Sinop) – Ben tekneyle yaptım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Ne kadar sürdü?

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – İşte iki seneye yakın sürdü.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – İki seneye yakın sürmüş Barış Bey’inki. Biz hızlı gitsek, otobüsle gitsek bizimki de bayağı sürer. Tabii şöyle: Komisyonumuzun 3+1 ay sınırının olması, gene iç sularda yapacağımız araştırma, Marmara Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi’yle ilgili araştırmalar da dikkate alındığında biraz daha böyle bölgeleri toplayarak yapıyoruz. Kastamonu’ya...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) – Sayın Başkanım, ben onunla ilgili toplantımı yaptım, orada gönderdim; işte üniversite vardı, belediye, balıkçılar, kooperatifler.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Ben açayım Değerli Başkanım, hem kayda geçmiş olsun.

Lütfen buyurun.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) – Sayın Başkanım, biz geçtiğimiz haftalarda Kastamonu’da toplantımızı yaptık; kooperatiflerimiz, belediyemiz, üniversitemiz, sivil toplum kuruluşlarından temsilciler vardı, hocalarımız vardı, yerelden katılım da iyiydi. Bununla ilgili ben zaten notları toparlayıp bir rapor hâline getirdim, bunu da şimdi size sunacağım. Bu nedenle ziyaretimizin bir kısmının, küçük bir parçasının da Kastamonu’da olması gerçekten oradaki sorunların yerinde görülmesi adına çok kıymetli, çok önemli. Belki o program yapılırken beraber değerlendirilebilir çünkü mesafe çok uzak değil zaten.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Şöyle bir şey de yapılabilir Sayın Başkanım: Sinop programı yapıldığı zaman hava şartları uygunsa bir gırgır teknesine binip oradan İnebolu’ya...

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) – Olur.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Denizden de bir ayağı...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yani bunu şey yapalım, gene bir ekipde de çalışalım, talepleri alıyoruz.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) – Çünkü Sayın Başkanım, gerçekten böyle bir Komisyonun varlığı ve bu çalışmaların yapılması Kastamonu’da bir heyecan ve ilgi yarattı. Sorunlar da çok büyük. Bu nedenle desteklerinizi bekliyoruz inşallah.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Çalışmalarınızın ve hassasiyetinizin farkındayız, biz de aynı hassasiyetle mümkün olduğu kadar, özellikle burada temsil edilen milletvekillerimizin de talepleri doğrultusunda gidilmesi gereken, ziyaret edilmesi, saha araştırması yapılması gereken bütün illerimizde bulunmak istiyoruz. Ondan sonraki -dediğim gibi- 7’si haftası Karadeniz programını planlıyoruz.

Sonraki haftalarda da bütçe olmasını da dikkate alarak, bu gruplarla da görüşüp bütçe sürecindeki duruma da bakarak sırayla gene Marmara Bölgesi’ni, iç sularımızı -Kayseri ve Van’ın da böyle bir talebi var- özellikleri hasebiyle biraz da mevsim şartları itibarıyla belki Marmara Bölgesi’nden de önce iç sularımızı, Van’ı ve Kayseri’yi ziyaret edip daha sonra Marmara ve Akdeniz Bölgesi’ni de oradaki çalışmaları da yapıp tamamlamak istiyoruz. Kalan birkaç haftamızda da gene yeniden dinlenmesi gereken, bilgi alınması gereken veya bize talepte bulunan kişilerle ilgili hem burada, Mecliste çalışmamızı yapabiliriz, belki de başka bir saha çalışması yapmak gerekebilir; onunla ilgili o birkaç haftamızı da öyle planlayalım istedik. Şimdiden böyle bir ön bilgi vermiş olalım.

23’ündeki buradaki toplantımız ve sonrasındaki ilk toplantımız İzmir, bunu planladık; siz de programlarınızı böyle ayarlarsanız hep birlikte Komisyon olarak oralarda bulunmuş olalım. Daha sonraki programı da, Karadeniz programını da sizlerin taleplerini de dikkate alarak şekillendirelim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Neyle gideceğiz Başkanım, otobüsle mi gideceğiz?

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Şöyle: Uzak olan yerlere ulaşım büyük ihtimalle uçakla gerçekleşecek, uçak olmayan yerlere otobüsle. Meclisimizin otobüsü var, biz daha önce diğer komisyonlarda, araştırma komisyonunda, Müsilajda da kullandık. Dolayısıyla o otobüsle seyahat imkânı olacak. Dolayısıyla hem zaman açısından ve diğer açılardan en verimli nasıl olcaksa milletvekillerimizin de durumlarını dikkate alarak o şekilde planlıyoruz. Bunların detaylarını sizlerle paylaşacağız. Sizlerin yorumları ve eklemeleri dâhilinde de onu şekillendiririz. Taslak program size göndereceğlerimiz. Bu 23’ü zaten burada olacak. 1’indeki İzmir programımızı da böyle planlamış olduk. Karadeniz’i de şekillendirelim. Gene İzmir’le ilgili, Muğla’yla ilgili ziyaret edilmesi gerektiğini düşündüğünüz yerler, tesisler “Şurası faydalı olur, şöyle bir şey var.” diyeceğiniz hususlar varsa onları da özellikle dikkate alınız.

Buraya gelen daha önceki kurum temsilcileri arasında... İşte, sondajla ailelerin çıkardığı, iç sularda gerçekleştirilen deniz ürünü üretimiyle ilgili yerler vardı, oralar da gene ziyaret kapsamında olsun istiyoruz. Gene sizin tavsiye edeceğiniz diğer yerler olursa... Aynı yeri, aynı çalışmayı birkaç farklı yerde görmek belki olabilir ama görmediğimiz bir yetiştirme tesisi, işleme tesisi, başka bir tesis, işte balık yağı, balık unu fabrikası veya şu an saymadığımız diğer tesisler, kapalı sistem çalışan tesisler dâhil sadece denizlerdeki kafeslerin veya işte iç sulardaki yetiştirme tesislerinin dışında nitelikli yerleri de görüp konu hakkında sahadan da -hem ilgililerinden hem yetkililerinden- bilgi alarak konuyu daha çeşitlendirmiş oluruz diye düşünüyorum. Gene eklemek istediğiniz bir husus varsa lütfen buyurun.

Eylem Ertuğ Ertuğrul, buyurun.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Sayın Başkanım, şimdi şöyle bir nokta var; Tabii, bu hani Komisyonumuzun uhdesinde olan bir şey mi çok emin değilim açıkçası ama sonuçta balıkçı kooperatiflerini de ilgilendiren bir durum. Bazı şehirlerde bu “liman” olarak adlandırdığımız yani mendireklerin üzerinde filan böyle bazı tesisler var. Yani normalde mevzuat olarak balık satılabilir oralarda bildiğim kadarıyla, bunlar da oradaki kooperatiflere, balıkçı kooperatiflerine belli bir kira ödeyip kooperatiflere de gelir oluyor. Buraların içeriğinin biraz daha zenginleştirilmesi adına, gerekirse orada balık pişirilip satılabilecek şekilde yani mevzuatsal bir önerimiz olabilir mi? Yani onların bir restoran şekline çevrilebilmesi... Çünkü çoğu yerde bunlar restoran gibi de çalışıyor, biraz böyle müsaade ediliyor yani yerel şeyler tarafından da ama burada mevzuatsal bir sorun var. Yani burada hem bildiğim kadarıyla Tarım Bakanlığı, kıyı kenar çizgisi, pek çok şey işin içerisinde. Hani biz de buna böyle bir tavsiye kararı, benzeri bir şey çıkarabilir miyiz bununla ilgili problemleri çözebilmek adına? Çünkü bu yönde de gerçekten talepler var.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler.

Şöyle: Söylediğiniz yer balıkçı barınağı statüsündeyse onun statüsünü 23’ündeki toplantımızda daha net bir şekilde öğrenmiş olacağız. Statüsüne göre herhâlde mevzuat durumu değişiklik gösterecek. Bununla ilgili böyle bir gerçekten müdahale edilmesi gereken bir şey varsa onu da raporumuza gittiğimizde, gördüğümüzde... Benzerlerini zannediyorum gittiğimiz illerde de görürüz ama balıkçı barınaklarının statüsü itibarıyla zaten bayağı karmaşık bir mevzuat var, onu daha net dinledikten sonra gene değerlendirelim; gene öneriler kısmında da raporumuzda da sunmamız gerekiyorsa, yazmamız gerekiyorsa onu da yazarız.

Teşekkür ediyorum.

Evet, Barış Bey...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sevgili Başkanım, sayın milletvekillerimiz; bence bu toplantıların en önemli ayağı önümüzdeki hafta yapılacak toplantı. Çünkü Türkiye’deki bütün sektör, ne yaparsa yapsın o limana giriyor bir şekilde. Bence dersimize de iyi çalışmamız lazım çünkü sadece dinlemek yetmiyor, bölgesel anlamda bölgelerimizdeki sorunları... Dinlediğimiz zaman bürokratları her şey gayet güzel görünüyor ama işin içinde o kadar çok şey var ki balıkçı barınakları ve onun yönetmeliği, kiralanmasıyla ilgili. Bence bu konuyla ilgili önümüzdeki hafta ciddi sorular hazırlayıp biraz böyle bunu iyi bir düzleme getirmemiz lazım diye düşünüyorum.

Şimdi, su yönetimi de aynı şekilde. Anlatımlar güzel ama Türkiye’de kirli olmayan bir tane baraj gölü kalmadı zaten yani akarsular da aynı şekilde. Bunları biraz paket program hâlinde dinledik. Özellikle son dönemde yapılan Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ile Su Ürünleri Genel Müdürlüğünü burada yan yana otursaydık kavga çıkardı. Şimdi hep Bakanlığa getiriyorum işi; bu kurumların hepsi aslında birbiriyle çok çelişki içinde olan, birinin “Var.” dediğine birinin “Yok.” dediği kurumlar. Onun için bu Bakanlık konusunun tutanaklara geçmesi adına, bu sorunların tek elden toplanması adına, bu toplantıda “denizcilik, su ürünleri ve balıkçılık bakanlığı”nın bu komisyon tarafından tavsiye kararı olarak alınmasını bir sefer daha tutanaklara geçmesi adına söyleme gereği duydum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler.

Tekrar tutanaklara geçmiş oldu, daha önce de ifade edildi. Bunu gene raporumuzu yazarken hep birlikte değerlendirelim.

Bu konuyla ilgili başka görüş almak isteyen?

Haftaya toplantımız yok, 23’ünde olacak.

Hepinize teşekkür ediyorum değerli milletvekilleri.

Dolayısıyla başka bir husus, ifade etmek istediğiniz başka bir husus yoksa toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 14.52

